

2018'DE
BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ
KARA TABLO

2018'DE
BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ
KARA TABLO

UTKU ÇAKIRÖZER
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
ESKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ

TÜRKİYE'DE
YEREL BASIN

ATİLA SERTEL
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
İZMİR MİLLETVEKİLİ

BASINLA İLİŞKİLER VE KURUMSAL İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINI

Hayatın her alanında, cumhuriyet tarihi boyunca görülmedik bir savrulma yaşıyoruz. 17 yıldır ülkeyi yönettiğini sanan saray iktidarı sosyal devletin bittiğini; düşünce özgürlüğünden ve yargı bağımsızlığından eser kalmadığını; ekonominin dibe vurduğunu saklamak için alanlarda herkesi, her kurumu iftira ve inkâr siyasetiyle suçluyor. Yurttaşlar işsizlik cenderesinde, “Açım!” diye haykırıyor; devlette liyakati bitiren, devletin Hazinesini damada teslim eden “tek adam” gittikçe çirkinleşen üslubuyla herkese saldırıyor. Cumhuriyetin bütün ulusal değerlerini yok eden; üniversiteyi, adalet kurumlarını susturan; fabrikalarını, arsalarını, limanlarını satan; çiftçiyi üretmez hale getiren; devletin büyük ihalelerini dolar garantisizlikle yandaşlara veren AKP iktidarının bütün uygulamalarına alkış tutan basın organlarının çoğu, yazık ki iktidarın kendisi kadar tehlikeli bir boyuta gelmiştir.

İktidarın, kalemleri ya da ekranları baskı altına almasıyla, halkın olan kaynakları yok pahasına sunmasıyla oluşturduğu yandaş basın, halkın haber alma özgürlüğünü hiçe saymakta, iktidarın yalan ve yanlışlarını süsleyip iktidar ağzıyla yaymaktadır. Onlarca televizyon ve gazetede “tek adam” buyruklarıyla başlık atan, haber ve yorum yazan sözde gazeteciler, vicdan ile cüzdân arasına sıkışmıştır.

En acısı gazeteci kimliğinden, düşüncelerinden ödün vermeyen onurlu gazetecilerin; yazık ki gazeteci diye anılan kişilerce karalanarak suçlanır duruma gelmesidir. Basının büyük bir bölümüne iktidar desteğiyle yerleşen sözde gazeteciler, iktidar oyunlarına alet olmaktadır. Sözde gazetecilerin de rol aldığı hukuk dışı oyunlarla gazeteciler akıl ve hukuk dışı iddialarla yargılanmakta, işsiz bırakılmakta ve zindana atılmaktadır. Onlarca gazetecinin hapiste olduğu bir ülkede kimse düşünce ve basın özgürlüğünden söz edemez; dahası meslektaşları iftiralarla işsiz bırakılır; düzmece iddianameler ve hukuksuzlukla hapsedilirken yandaşlığı çıkar için kabullenenlere de asla gazeteci denemez. Her şeye karşın dürüst, onurlu gazeteciler yalnız işini yapmakta, bilgi ve belgelere dayalı verilerle halkı bilgilendirmek için çabalamaktadır. İnsan haklarının ve demokrasinin temeli olan basın özgürlüğünün insafsızca çiğnendiği bir dönemde

gazetecinin haber verme, bilgilendirme özgürlüğü yok edilirken halkın da haber alma özgürlüğü yok edilmektedir.

Bugün ödünsüz gazetecilerimizin birçoğu hapidedir. Bugün ülkeyi yönetemeyen bir iktidar sorunu gibi bir de iktidar buyruğuyla halkın haber alma özgürlüğüne balta vuran bir yandaş basın sorunu bulunmaktadır. Bu nedenle kendileri de ödünsüz birer gazeteci olan değerli iki milletvekilimiz basının sorunlarını bütün boyutlarıyla ele aldı.

Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer, “2018’de Basın Özgürlüğü: Kara Tablo” başlığıyla ulusal basınımızın içinde bulunduğu içler acısı durumu irdeledi.

İzmir Milletvekili Atila Sertel, “Türkiye’de Yerel Basın” başlıklı çalışmasında yıllar yılı ihmal edilen yerel basının sorunlarını ele aldı; çözüm önerilerini değerlendirdi.

Sayın Utku Çakırözer ile Sayın Atila Sertel’e içtenlikle teşekkür ediyor; özgür basın mücadelemize güç katacak bu önemli çalışmalarını kamuoyunun ve basınımızın dikkatine sunuyorum.

Saygılarımla.

Kemal KILIÇDAROĞLU
Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı

2018'DE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ KARA TABLO

Bir ülkede demokrasinin işlediğinin en önemli göstergelerinin başında basın ve ifade özgürlüğü gelir. Türkiye'de çoğulcu, çok sesli, çok renkli, her görüşün, eleştirinin özgürce ifade edildiği bir medya ortamının varlığı yurttaşlarımızın haber alma hakkının en temel güvencesidir.

Gazetecilerin dahi eleştiri hakkından, ifade özgürlüğünden yoksun olduğu bir ülkede, diğer tüm temel hak ve özgürlükler tehlikededir.

Türkiye'de resmi mevzuata bakıldığında BM ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının yanı sıra Anayasamız ve temel kanunlarımızın tümü istisnasız basın özgürlüğünü güvence altına alan hükümler içerir. Ancak tüm bunlar maalesef sadece yazıda kalmakta, pratikte ise Türkiye ülkesinde basın ve ifade özgürlüğünü en çok kısıtlayan ülkelerin başında gelmekte. Bu kaygı verici durum, dünyada hak ve özgürlük ihlallerini yakından izleyen uluslararası kuruluşların raporlarında da kendini belirgin biçimde göstermekte.

- Freedom House 2018 ve 2019 Dünya Özgürlükler Raporlarında Türkiye “özgür olmayan ülke” olarak tanımlanmakta. Türkiye listede Irak, Tunus, Mozambik, Burkina Faso, Ukrayna ve Pakistan'ın gerisinde kaldı.
- Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü 2018 Dünya Basın Özgürlüğü sıralamasında Türkiye, 180 ülke arasında 157. sırada. Türkiye 3 yıldır üst üste en fazla gazeteciyi hapse atan ülke konumunda.
- Türkiye'deki basın özgürlüğüne baskı ve kısıtlamalar daimi üyesi olduğumuz NATO'da dahi eleştirilir durumda.
- Uluslararası Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) raporuna göre Türkiye dünyada en fazla tutuklu gazeteci bulunduran üçüncü ülke.
- Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI), Türkiye'de gazetecilere yöneltilen cezai suçlamaların Avrupa ve uluslararası hukuk standartlarının ihlali ve terörle mücadele kanununun kötüye kullanımının bir göstergesi olduğunu vurguluyor.

- İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) 2018 Dünya Raporu Türkiye’de gazetecilerin işlerini yaptıkları için yargılanmaları ve hapse atılmalarının sürdüğü, gazete ve televizyonların bağımsızlığının kalmadığı ve ağırlıklı olarak hükümetin siyasi çizgisini tanıtan ve destekleyen yayınlar yaptıklarını belirtiyor.
- İngiltere Yazarlar Birliği “Türkiye’de Can Çekişen İfade Özgürlüğü: OHAL’de Yazarlar, Yayıncılar ve Akademisyenlerle İlgili Hak İhlalleri” başlıklı raporda, Türkiye’de hükümetin muhalif görüşteki aydınlara, gazetecilere yönelik bir susturma politikası izlediği belirtildi.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde aleyhinde hak ihlali başvurusu yapılan ve ihlal kararları verilen ikinci ülke Türkiye. Türkiye, ifade özgürlüğünü 2017 yılından sonra 2018 yılında da Avrupa Konseyi ülkeleri içinde en fazla ihlal eden ülke.

SIYASALLAŞAN YARGININ HEDEFİ: BASIN

Bu tablonun ana sorumluları tek adam yönetiminin halkın gerçekleri öğrenmesine ve eleştirel muhalif görüşlere karşı hoşgörüsüzlüğünün, baskıcı, yasakçı tavrının yanı sıra; tarafsızlığını ve bağımsızlığını yitirerek giderek siyasallaşan yargı düzenidir.

Türkiye’de gazeteciler tamamen gazetecilik faaliyeti olan düşünceleri, haberleri, yorumları nedeniyle “Terör Örgütü üyeliği”, “Örgüt Propagandası”, “Cumhurbaşkanına hakaret” gibi suçlamalarla karşı karşıya kalmakta. Bu gerekçelerle soruşturulmakta, gözaltına alınmakta, tazminatlara mahkûm edilmekte ve hatta tutuklanarak, hapis cezalarına çarptırılmaktadır.

- 142 gazeteci 2019 yılına cezaevinde girdi. Bunlardan biri de Parti Meclisi Üyemiz Eren Erdem. FETÖ’cülerin gerçek yüzünü yıllar önce kitaplarıyla ortaya seren Eren Erdem şimdi gizli tanık ifadelerine dayandırılarak FETÖ’ye yardım iddiasıyla tutuklu. Mahkeme Eren Erdem hakkında tahliye kararı verdi. Ancak cezaevinde tahliyesini beklerken bir üst mahkeme, hakkında tekrar yakalama kararı çıkarttı ve Eren Erdem tahliye olamadan tekrar tutuklandı. Yapılan haksızlıklara karşı cezaevinde “adalet orucuna” başladı. Bu bile cezaevi yönetimi tarafından soruşturma konusu yapıldı.
- OHAL ilanından bu yana 516, sadece 2018 içinde 118 gazeteci gözaltına alındı. 2018 yılında 105 gazeteci hakim karşısına çıktı.
- Gazeteciler ağırlaştırılmış müebbet, müebbet ya da ağır hapis cezaları ile birlikte adli para ve tazminat cezaları istemiyle yargılanmakta. Bunlardan 80’ine mahkûmiyet kararı verildi. Gazetecilere toplamda 430 yıl hapis cezası ve yüzbinlerce liralık tazminat cezaları verildi.
- Gazetecilerin Anayasa Mahkemesine yaptıkları bireysel başvurular iki yılı aşkın bir süredir bekletilmekte. Yüksek Mahkemenin gazeteciler Turhan Günay, Şahin Alpay ve Mehmet Altan hakkında verdiği ‘hak ihlali’ kararları tutuklu diğer gazetecilerin başvurularında emsal teşkil etmesi gerekir.

- Cumhuriyet, Sözcü gazeteleri, Emin Çölaşan, Necati Doğru, Murat Sabuncu, Erdem Gül, Musa Kart, Kadri Gürsel gibi tanınmış gazeteciler FETÖ'ye yardım ithamı ile açılan davalarda hakim karşısına çıkmak zorunda bırakıldı. Aralarında aylarca tutuklananlar oldu.
- Son dönemde gazetecilere açılan davaların önemli bir kısmını “Cumhurbaşkanına hakaret” davaları oluşturmaktadır. Bu yüzden 53 gazeteci hakkında mahkûmiyet kararı verildi. Bu dönemde her söylem, haber, düşünce Cumhurbaşkanına hakaret olarak değerlendirilmekte ve gazetecilere ağır cezalar verilmekte. TCK 299. maddeden yani Cumhurbaşkanına hakaret suçlamasıyla son iki yıl içinde açılan soruşturma sayısı 20 bin 539'a ulaşırken, bunların 6 bin 33'ü hakkında dava açıldı.
- “Siyasallaşan yargı” kavramı kendisini en net bir biçimde Cumhuriyet Gazetesi'nin iki muhabirinin yargılanmasında gösterdi. Duygu Güvenç ve Alican Uludağ, Türkiye ile ABD arasında diplomatik kriz yaratan Papaz Andrew Brunson'un yargılanmasında kararı yargının değil siyasilerin vereceğini yazınca haklarında “devleti aşığılama” suçunu işledikleri iddiası ile soruşturma açıldı.
- BirGün Gazetesi'nde Nurcan Gökdemir'e Berat Albayrak ile ilgili yaptığı haberde sadece bir kere 'Erdoğan' kelimesi geçmesine rağmen Cumhurbaşkanına hakareten soruşturma açıldı, 7 gün içinde ifade vermesi istendi.
- İktidarın öfkesini çeken tüm haber çeşitleri yargı kararları ile cezalandırıldı. Kocaeli Astakos Haber Gazetesi'nin sahibi Ergün Demir hakkında, oğluna pantolon alamadığı için intihar eden işsiz İsmail Devrim ile ilgili haber yaptığı için soruşturma açıldı.
- Hayatın Sesi TV'ye, yayınları ile aynı anda 3 terör örgütünün birden propagandasını yaptığı gerekçesiyle soruşturma açıldı.
- Türkiye'de gazetecilik öğrencileri bile cezaevine kondu. Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencisi Berivan Bila 'Gazetecilik Suç Değildir' yazısı nedeniyle tutuklandı.
- Sadece gazetecilerin değil; gazetede yazısı yayınlanan bilim insanlarının, yayınlanmış karikatürü paylaşan öğrencilerin ve mil-

letvekillerinin bile fikir ve ifade hürriyetleri kısıtlanıyor. Kimya mühendisi Bülent Şık hakkında, Cumhuriyet gazetesi için kalem aldığı “Türkiye’yi kanser eden ürünleri devlet gizledi, biz açıklıyoruz! İşte zehir listesi!” başlıklı yazı dizisi nedeniyle soruşturma açıldı.

- Geçmişte Penguen Dergisi’nin kapağında yer alan “Tayyip-ler Alemi” karikatürüne mezuniyet pankartlarında yer veren 4 ODTÜ öğrencisi tutuklandı. Öğrencilere destek veren ve aynı karikatürü sosyal medya hesaplarında paylaşan CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve 72 CHP milletvekili hakkında soruşturma başlatıldı.
- Cumhuriyet Gazetesi’nin yönetici ve yazarlarına yönelik gözaltı ve tutuklamaları protesto etmek isteyen avukatlar “Adalet Nöbeti” başlattı. Bu eyleme katılan avukatlar yargılandı.

YENİ TEHLİKE: KESİNLEŞEN MAHKÛMİYETLER

Yıllardır yazdığı, çizdiği için soruşturulan, yargılanan ve aylarca tutuklu kalan gazetecilerin sorunlarını konuşurduk. Şimdi ise tahliye olan bu gazetecilerin bir bölümü, kesinleşen kararlar üzerine ikinci kez hapse girmek zorunda kalıyor. Murat Aksoy ve Atilla Taş önemli iki örnek. Benzer biçimde Ayşe Düzkın da kesinleşen karar neticesinde geçtiğimiz günlerde cezaevine girdi.

Sözcü, Cumhuriyet, Nöbetçi Yayın Yönetmenliği davalarında haksız tutuklamalar yaşayan birçok meslektaşımız özgürlüklerinin ikinci kez kısıtlanması riski ile karşı karşıya.

Benzer biçimde geçmişte haklarında mahkûmiyet kararı verilip hükmün ertelenmesi kararı ile serbest kalan gazeteciler de yeni davalardan çıkacak kararlarla demir parmaklık arkasına girmek zorunda kalacak.

TEHDİT EDİLİP, HEDEF GÖSTERİLİYORLAR

Türkiye’de gazeteciler ve basın kuruluşları sadece kapatma ve yargı soruşturmaları ile karşı karşıya değil. Neredeyse her gün Cumhurbaşkanının, bakanların, iktidar sözcülerinin ve iktidarın destekçisi partinin sözcülerinin tehditleri, hedef göstermeleri, RTÜK ve yargıya talimatları ile karşılaşıyorlar.

- Halk TV ve FOX TV’ye Cumhurbaşkanlığının talebiyle RTÜK tarafından kesilen cezalar tamamen basın özgürlüğünü yok edici, halkın haber alma hakkını engelleyici niteliktedir. FOX TV Ana Haber Bülteni’ne getirilen 3 gün yayın durdurma cezası ve 1 milyon liralık para cezası ile Halk TV’de Uğur Dündar’ın Halk Arenası’na getirilen yasaklar seçim öncesinde halkın gerçekleri öğrenmesinin engellenmesine yönelik adımlardır.
- FOX TV sunucusu Fatih Portakal özgürlüğünü kısıtlayıcı ve hayatını tehlikeye atabilecek tehdit ve hedef göstermelerle karşılaştı.
- Sanatçılar Metin Akpınar ve Müjdat Gezen’in de sadece düşünceleri nedeniyle Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından hedef gösterilerek, ifade vermeye çağırılmaları basın özgürlüğü açısından son derece kaygı vericidir.

4 BİN GAZETECİ İŞSİZ

Medyanın büyük çoğunluğu iktidarın kontrolünde. Medyada tekelleşmeden, el değiştirmelerden ve ekonomik baskılardan mağdur olan kesim ise işsiz kalan gazeteciler.

- Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) verilerine göre, Türkiye’de darbe girişiminden sonra 170’e yakın gazete, dergi, radyo, TV kanalı kapatıldı. Kapatılan kurumlarla birlikte 3 bin 230 gazeteci işinden oldu.
- Anka Ajansı, Habertürk Gazetesi, Vatan Gazetesinin kapatılması, Doğan Medya Grubu’nun Demirören Medya Grubu’na satılması, RTÜK tarafından pek çok radyo ve televizyonun lisansının iptal edilmesi ve Basın İlan Kurumu tarafından asgari kadroların düşürülmesi kararı sonrasında ise en az 700 gazeteci işsiz kaldı.
- Türkiye Gazeteciler Sendikası verilerine göre medya sektöründeki işsizlik yüzde 30 rakamlarına ulaştı.

İNTERNET HABERCİLİĞİ DE YASAKLI

Kısıtlamalar, baskılar ve yasaklardan sadece yazılı ve görsel basın değil dijital haber platformları da payını aldı.

RTÜK’e sadece radyo ve televizyonlar değil, internet üzerinden yapılan sesli ve görüntülü yayınları denetleme yetkisi de verildi.

- Freedom House 2018 İnternet Özgürlüğü Raporu’na göre Türkiye, Çin, Rusya, İran ve Suudi Arabistan gibi ülkelerle birlikte “internet özgürlüğü olmayan ülke” kategorisinde yer aldı.

- Reuters Enstitüsü 2018 Dijital Haberler Raporu'na göre Türkiye internet kullanımı açısından güvenlik endişesinin en yoğun yaşandığı ülkelerden birisi.
- Sosyal medyada ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilebilecek birçok paylaşım soruşturma, dava konusu haline getirilirken, birçok paylaşım tutuklama gerekçesi oldu. İçişleri Bakanlığı 2018 yılında toplam 42 bin 406 sosyal medya hesabının incelendiğini ve 18 bin 376 kullanıcı hakkında yasal işlem başlatıldığını açıkladı.
- Dünyanın en büyük online ansiklopedisi Wikipedia, Türkiye'de 21 aydır yasaklı.
- Muhalif haber portallarına erişim ve engellemeler sistematik bir hal aldı. Sendika.org web sitesi hakkında 25 Temmuz 2015'ten bu yana 63 kez erişim engeli kararı verildi.
- 2018 yılının ilk 10 ayında RTÜK tarafından radyo ve TV'lere toplam 4 milyar 653 bin 451 bin TL para cezası verildi.

BASIN KARTLARI BİLE BASKI UNSURU

Son dönemde gazetecilerin özgürlüğünü kısıtlayan bir başka uygulama da eskiden Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü şimdi ise Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından verilen basın kartı iptal kararları. AKP döneminde tüm kamu kurumlarına yayılan 'akreditasyon' uygulaması ve bunun için basın kartı gerekliliği nedeniyle gazeteciler yine mesleklerini özgürce yapamama riski ile karşı karşıya.

- Son 3 yılda 1.954 gazetecinin basın kartı iptal edildi.
- Gazetecileri 2019 yılında bekleyen tehlike ise haklarında açılan davalarda hüküm kesinleştiğinde sarı basın kartlarının iptal edilebilecek olması.
- 14 Aralık 2018 tarihinde yayımlanan Basın Kartı Yönetmeliği ile basın özgürlüğüne bir darbe daha vurulmuş oldu. Gazeteciliği "terör faaliyeti" ile eş tutan bir anlayışla hazırlanan yönetmeliğe göre; "basın kartı verilecek kişilerde aranan şartlar" arasına "te-

röre destek”, “anayasal düzene, milli savunmaya ve devlete karşı suç”, “halkı kin ve düşmanlığa tahrik”, “suç ve suçluyu övme”, “milli güvenlik”, “terör ya da kamu düzenine aykırı davranışlarda bulunması veya bu tür davranışları alışkanlık edinmesi” eklenmiştir. Eklenen bu maddeler ile bu suçlardan hüküm giyen gazetecilerin mevcut basın kartının iptali kolaylaştırılmakta, yeni kart alımı ise zorlaştırılmaktadır. Yönetmeliğe göre Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı kimin gazeteci olup olmadığına keyfi olarak karar verebilecek. Yönetmelikle basın kartı komisyonunun yapısına ilişkin de kaygı verici değişiklikler yer almakta. Basın Kartı Komisyonu’nda basın meslek örgütleri ve sendikaların temsiliyeti kısıtlanırken, katılacak sınırlı sayıda örgüt ve sendikanın belirlenmesi de sadece Saray’ın inisiyatifine bırakılmıştır.

BASINA TEHDİT VE ŞİDDET CEZASIZ KALİYOR

Gazetecileri hedef almaktan, tehdit etmekten kaçınmayan iktidar, basın kuruluşları ve gazetecilere yönelik engelleme, tehdit ve saldırıların cezasız ve yaptırımsız kalması karşısında sessiz kalmakta.

- Hürriyet Gazetesi'ne aralarında bir iktidar milletvekilinin de bulunduğu 150 kişinin iki kez taşlı sopalı baskınına ilişkin açılan davada tutuksuz yargılanan 26 sanığın 25'i beraat etmiş, bir sanık ise sadece 'gece vakti işyeri dokunulmazlığını ihlal etmek' suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Ancak bu ceza da ertelenerek sanık serbest bırakılmıştır.
- FOX TV önüne çelenk bırakan gruplar şiddet ve tehdit içerikli ifadelerini rahatlıkla kullanabildi.
- Bakanlar soru soran gazetecileri tokatlayabilmekte, sözlü olarak tehdit edebilmekte ve keyfi akreditasyon uygulayabilmekte.

YABANCI GAZETECİLER DE TEHDİT ALTINDA

Türkiye'de yabancı gazeteciler de gözaltına alınıyor, tutuklanıyor, hatta öldürülüyor.

- Suudi Gazeteci Cemal Kaşıkçı, Suudi Arabistan'ın İstanbul konsolosluk binasında öldürüldü. BM'nin yanı sıra çok sayıda basın örgütü bu cinayet hakkında özellikle Suudi rejiminin parmağını işaret eden raporlar yayımladı. Kaşıkçı'nın cesedi de, failleri de bulunamadı. Cinayeti işleyen Suudi timinin ve Suudi Arabistan İstanbul Başkonsolosunun Türkiye'den çıkışını engelleyemeyen iktidar, uluslararası arenada ise Suudi Arabistan Kraliyet ailesinin sorumluluğunu ön plana çıkaran bir kampanyanın başını çekti.
- Hem Türk hem de Alman vatandaşı olan Deniz Yücel, "terör örgütü propagandası yapmak" iddiasıyla Şubat 2017'de tutuklandı. Bir yıl sonra Almanya'nın baskısı ardından serbest bırakıldı.
- Avusturya vatandaşı Max Zirngast da "terör örgütü üyeliği" suçlamasıyla Eylül ayında gözaltına alınmış, ardından tutuklanmıştı. Zirngast 2 ay tutukluluğun ardından geçtiğimiz günlerde serbest bırakıldı.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yayımlanan Afrika Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Şener Levent, TSK'nın Afrin Operasyonu'na ilişkin yayınları nedeniyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ifadeye çağrıldı.

ÖZELLEŞTİRMENİN BEDELİ: 2018 KÂĞIT KRİZİ

Türkiye’de basın özgürlüğünü tehdit eden bir başka önemli etken ise ekonomik zorluklar.

AKP hükümetleri döneminde yapılan özelleştirmeler sonucunda Türkiye üreticisi olduğu birçok konuda ithalatçı hale geldi. SEKA’nın özelleştirilmesinin gerçek bedelini basın ve yayıncılık sektörü 2018 yılında döviz kurlarında yaşanan tırmanış sırasında ‘kâğıt krizi’ olarak yaşadı.

- Gazete ve kitap kağıdı fiyatı döviz krizinin de etkisiyle 2017’ye oranla en az 2 kat arttı. Artan maliyetleri karşılamakta zorlanan gazeteler, kapanma, belirli sürelerle yayın durdurma, sayfa sayısı düşürme, fiyatlarına zam yapma gibi seçenekleri tercih etmek zorunda kaldı...
- Habertürk ve Vatan gazeteleri kapandı. Aydınlık gazetesi yayınına üç gün ara verdi. Sözcü ekini kapattı.
- Birçok gazete sayfa sayısını düşürdü; bazı gazeteler fiyatlarına zam yapmak durumunda kaldı.

- İzmir, Sakarya ve Diyarbakır'da yerel gazeteler sadece hafta sonu çıkma kararı aldı.
- Resmi Gazete'nin 98 yıllık yayın hayatı sona erdi.

ELEŞTİRİYE KARŞI İLAN AMBARGOSU

Gazete ve televizyonların yayın hayatını, gazetecilerin özgürce çalışabilmesini engelleyen bir başka önemli konu ise ilan gelirlerindeki azalma. Kamu kurumları ve iktidarın baskısı altındaki özel sektörün ilanlarını yayınların izlenme veya okunma oranlarına göre değil, iktidarın istek ve tercihlerine göre verme eğilimi içinde.

- Muhalif ve eleştirel basın organlarına karşı önceki yıllarda başlayan ilan ambargosu 2018'de de devam etti. Cumhuriyet, Sözcü, Yeniçağ, Evrensel, BirGün, Milli Gazete, Karar, Aydınlik ve benzeri gazeteler diğer gazetelerde yayınlanan ilanların çok büyük bölümüne erişemiyor.
- Karar Gazetesi ilan alamamalarının ardında bir ilan ambargosunun yattığını, kamu kuruluşlarının ve özel sektörün gazeteye ilan verilmemesi yönünde sürekli uyarıldığını okurları ile paylaştı.

- İktidara yakın gazeteler başta kütüphaneler, havaalanları, THY uçakları olmak üzere kamu kurumlarına fazla fazla alınırken, iktidarı eleştiren yayın organlarının hiçbirine bu imkan tanınmıyor. Bu çifte standart gazetelerin gerçek satış oranlarını da gizlemeye yarıyor.
- Basın İlan Kurumu tarafından tirajları nispetinde resmi ilan alan Anadolu basını, ilan fiyatlarındaki artış kararına rağmen ilan sayısındaki azalma nedeniyle gelirlerinde ciddi düşüş yaşadı. Bu durum ilanlarla ayakta kalmaya çalışan yerel basını derinden etkilemekte.
- Birçok yerel gazete haftada bir çıkma, Pazar günleri çıkmama, renksiz baskı yapma, sayfa sayısını düşürme ya da yayın hayatına son verme gibi seçenekleri kullanmak zorunda kaldı. Böyle giderse birçok yerel gazetenin kepenk indirmesi ya da işi çıkarması kaçınılmaz olacak. Bu da özellikle Anadolu'nun birçok kentinde çeşitliliğinin, çok sesliliğinin yok olmasına, farklı seslerin kısılmasına neden olacaktır.

DAĞITIM TEKELLEŞTİ

Dağıtım işi, sadece gazetenin bayiye iletilmesini sağlayan teknik bir mesele değil doğrudan basın özgürlüğünü, halkın haber alma hakkını ilgilendiren temel bir konudur.

- Kasım ayı sonunda dağıtım işini on yıllardır yapan iki firmadan biri olan YAYSAT'ın kapatılmasıyla Türkiye'de gazete ve dergilerin dağıtım işi alternatifsiz olarak tek şirkete (TURKUVAZ) kaldı. YAYSAT'ta çalışan 324 kişi işsiz kaldı.
- Dağıtımda tekelleşme gazetelerin maliyet artışı, dağıtılmama ya da okura ulaşamayacak şekilde sınırlı dağıtımını gibi kaygıları artırdı.

**SONUÇ
ÇÖZÜM YOK, BASKI VE
TEHDİT VAR**

Gazeteler ve gazeteciler için 2018 yılı işsizlik, baskı, tehdit, sansür, erişim engeli, soruşturma, tutuklama ve davalar yanında ekonomik olarak artan baskılarla geçti.

Gazete, televizyon ve radyoların kapatılması, gazetecilere verilen yüksek hapis ve tazminat cezaları, uzun süreli haksız, hukuksuz tutuklamalar, gazetecilik faaliyetleri hakkında açılan soruşturma ve kovuşturmalara gazetecilerde ve basın kuruluşlarında endişe yaratmakta ve özgürce haber üretimini engellemekte, otosansüre neden olmaktadır.

Basının ve gazetecilerin yaşadığı sorunlar yumağının baş sorumlularından olan Tek Adam yönetimi ne ilk 100 günlük ne de ikinci 100 günlük eylem planında basının sorunlarını giderecek tek bir öneriye dahi yer vermedi.

Aksine gazeteciler ve gazeteler Sözcü, FOX TV ve Halk TV örneğinde olduğu gibi bizzat devletin başı konumundaki Cumhurbaşkanı tarafından açıkça tehdit edildi, hedef gösterildi.

Gazetecilik mesleği itibarsızlaştırılırken, eleştirel gazetelerin resmi ve gayri resmi ilanlarına ambargo konuldu, satışları kamu kurumlarına alınmayarak engellendi.

Gazetelere ve gazetecilere yönelik tüm bu baskı ve tehditler hem yurttaşların gerçeklerden haberdar olma ve haber alma hakkını elinden almakta, hem de Türkiye’de her görüşün kendini ifade imkanı bulacağı demokrasinin zenginliği sayılan çoğulculuğu ve çok sesliliği ortadan kaldırmakta...

ÖNERİLERİMİZ

- ☑ Gazetecilik faaliyeti hiçbir surette suç olarak gösterilemez. Bu konuda yeni kanunlara değil hem siyasi iktidarın hem de yargının önemli zihniyet değişikliğine ihtiyacımız var. Özellikle yerel seçim sürecinde yargı siyasal etkiden uzak, bağımsız ve tarafsız çalışmalıdır.
- ☑ Terör ve şiddeti teşvik etmediği, nefreti körüklediği sürece hiç kimse düşüncesi, yazısı, eleştirisi nedeniyle bırakın mahkûmiyeti, tutuklamayı, yargılanmamalıdır, soruşturulmamalıdır bile.
- ☑ Anayasamız ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler basın özgürlüğünü güvence altına almasına rağmen yargı baskı altında siyasi kararlar vermekte. Bu ülkenin bağımsız olması gereken yargı kurumları siyasi değil, hukuku ve hukukun üstünlüğü esasında bireysel hakları ve özgürlükleri koruyan kararlar almalı.
- ☑ Anayasa Mahkemesi tutuklu gazetecilerin bireysel hak ihlali başvurularını hızla incelemeli ve emsal kararlar ışığında süratle karara bağlamalı. Yerel mahkemeler Anayasa Mahkemesi'nin kararlarının bağlayıcılığını kabul etmelidir.
- ☑ Mahkeme kararı olmadan internet yasakları ya da erişim engeli getirilmesi engellenmeli.
- ☑ Basın kartları ortak ilkeler çerçevesinde devlet tarafından değil gazeteci meslek örgütleri ve sendikalar tarafından verilmeli.
- ☑ Kâğıt temini bir devlet politikası olmalı, kâğıt üretimi stratejik öncelikli sektörler arasına alınmalıdır. Yerli kâğıt üretimi konusunda kapsamlı altyapı yatırımları gündeme alınmalıdır.
- ☑ Döviz kuru, gazeteler ve yayıncılık sektörü için sabitlenmelidir. Kâğıt ithalatı için ödenen KDV vergisi yüzde 8'den yüzde 1'e, baskı malzemeleri için yüzde 18'den yüzde 8'e düşürülmelidir. Yazar ve çevirmenlerden alınan yüzde 17 gelir vergisi ve yüzde 18 KDV vergisi kaldırılmalıdır.
- ☑ Yayıncıların 2 milyarı aşan bekleyen KDV alacaklarının hemen ödenmesi yayınevlerinin ayakta kalmasını sağlayacaktır.

- ☺ Küçük ve orta işletmelere kredi sağlanması konusunda teşvik verilmelidir.
- ☺ İşsizlik oranının zaten yüksek olduğu bu alanda gazetelerin işçi çıkarmasının önlenmesi için vergi ve sigorta primi ödemeleri belirli bir tarihe kadar ertelenmelidir.
- ☺ Medya ve yayıncılık sektörünün devamlılığı için devlet kâğıtta, vergi ve sigorta primlerinde sübvansiyon uygulamalıdır.
- ☺ Basın İlan Kurumu resmi ilan fiyatlarına gazeteleri yaşatacak ölçüde zam yapmalı.
- ☺ Basın İlan Kurumu Anadolu basını için de faizsiz kredi olanağı sağlamalı.
- ☺ Basın İlan Kurumu'ndan yazılı basının yanı sıra yerel televizyonların da faydalanmasını sağlayacak adımlar atılmalı.
- ☺ Dağıtımda tekelleşmenin önlenmesi ve rekabet ortamı yaratılarak gazete ve dergilerin korunması esasında, destekleyici ve teşvik edici indirimler ve uygulamalar hayata geçirilebilir. Basın organlarının dağıtımda tekelleşmeden zarar görmemesi için tercihen özerk ya da kamusal denetleme mekanizması oluşturulmalıdır.
- ☺ Hazine ve Maliye Bakanlığı gazeteleri yaşatacak önlemleri ivedilikle hayata geçirmeli, bu yıl da gazeteler üzerinde mali yükler hafifletilmelidir.

GAZETECİLERİN 1 YILI BÖYLE GEÇTİ

5 OCAK

Gazeteci Ayşenur Arslan ‘Cumhurbaşkanına hakaret’ ettiği iddiasıyla yargılandığı davada 1 yıl 2 ay hapis cezasına çarptırıldı.

AA muhabiri tarafından “Allah rızası için inceleyin” diye ihbar edilen Cumhuriyet Gazetesi Muhabiri Ahmet Şık’a Twitter paylaşımları nedeniyle dava açıldı.

8 OCAK

Cumhuriyet Gazetesi Ankara Muhabiri Alican Uludağ hakkında, “Evetçi Savcı FETÖ toplantısında” başlıklı haberi nedeniyle, ‘soruşturmanın gizliliğini ihlal’ suçlamasıyla dava açıldı. 1 yıl süren yargılama sonunda Uludağ 10 ay hapis cezasına çarptırıldı.

11 OCAK

Anayasa Mahkemesi, tutuklu köşe yazarları Mehmet Altan ve Şahin Alpay ile birlikte daha önce serbest bırakılan Turhan Günay’ın haklarının ihlal edildiğine karar verdi. Ancak yerel mahkeme Mehmet Altan ve Şahin Alpay’ı AYM kararı doğrultusunda tahliye etmedi. Altan ve Alpay’ın tutuklulukları ancak aylar sonra sona erdi. Tahliye edilen Alpay’a ev hapsi cezası verildi.

15 OCAK

Cumhuriyet gazetesi yazarı Çiğdem Toker’e, “Rusya’ya domatesler de ‘Bayburt’tan” yazısı nedeniyle 1.5 milyon liralık tazminat davası açıldı.

16 OCAK

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), yayını durdurulan Yeni Evrensel’in başvurusunu karara bağlayarak, Türkiye’yi ifade özgürlüğünü ihlalden mahkûm etti.

Özgür Gündem Gazetesi ile dayanışma amacıyla yapılan ‘Nöbetçi Genel Yayın Yönetmenliği’ne destek veren gazeteciler Hüseyin Aykol’a 3 yıl 9

ay; Hüseyin Bektaş, Mehmet Ali Çelebi, Ayşe Düzkan ve Ragıp Duran'a ise birer yıl 6'şar ay hapis cezası verildi. Cezası kesinleşen Düzkan, 2019 yılı başında cezaevine girdi.

25 OCAK

Menemen Cezaevi'nde tutuklulara Cumhuriyet, Birgün, Evrensel ve Özgürlükçü Demokrasi gazetelerinin verilmediği belirtildi.

26 OCAK

Türkiye Facebook, Twitter ve Youtube'dan Afrin operasyonuna karşı yapılan paylaşımların kaldırılmasını istedi.

30 OCAK

Mardin E Tipi Cezaevi'nden Elazığ T Tipi Cezaevi'ne sevk edilen tutuklu gazeteci Şerife Oruç, çıplak aramaya karşı çıktığı için hakkında soruşturma başlatıldı.

31 OCAK

RTÜK, 'Yetenek Sizsiniz' programında söylenen "7 Kocalı Hürmüz" şarkısında geçen "Allah Baba" ifadesi nedeniyle TV8'e, 1 milyon TL'nin üzerinde ceza kesti.

2 ŞUBAT

İZ Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ümit Kartal, gazetenin İzmir'deki bürosuna yapılan polis baskınıyla gözaltına alındı.

12 ŞUBAT

Ahmet Altan, Mehmet Altan ve Nazlı Ilıcak ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırıldı.

13 ŞUBAT

CHP İstanbul Milletvekili Enis Berberoğlu'nun MİT TIR'ları görüntülerini Cumhuriyet Gazetesi'ne verdiği iddiasıyla çarptırıldığı 25 yıl hapis cezası bozuldu. İstinaf mahkemesi Enis Berberoğlu'nun 5 yıl 10 ay

hapisle cezalandırılmasına karar verdi. Berberoğlu'nun tutukluluğunun devamına karar verildi.

15 ŞUBAT

RTÜK, Çukur dizisindeki 'bip'lenen küfürlerin 'bip'siz internet versiyonu ile karşılaştırıldığında ağız hareketlerinden anlaşıldığı gerekçesiyle Show TV'ye yaklaşık 1 milyon TL ceza kesti.

20 ŞUBAT

Gazeteci-yazar Nurcan Baysal, Cizre'deki yasaklı döneme ilişkin köşesinde kaleme aldığı yazı gerekçesiyle 10 ay hapis cezasına çarptırıldı.

21 ŞUBAT

Mazlum-Der kurucularından Artı Gerçek yazarı Ömer Faruk Gergerlioğlu, 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde sosyal medyada paylaştığı bir mesajı gerekçe gösterilerek 2,5 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

7 MART

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun açıkladığı Man Adası belgelerine ilişkin savcılığın, belgelerin gerçek olmasına karşın takipsizlik kararını "Savcılık: Man belgeleri gerçek" başlığıyla haber yapan Cumhuriyet gazetesi muhabiri Alican Uludağ hakkında soruşturma başlatıldı.

9 MART

Cumhuriyet yazar ve yöneticilerinin yargılandığı davada, 495 gündür tutuklu bulunan Genel Yayın Yönetmeni Murat Sabuncu ile 434 gündür tutuklu bulunan gazeteci Ahmet Şık tahliye edildi.

13 MART

Yeniçağ yazarı Ahmet Takan'ın bazı yazılarına erişim engeli getirildi.

14 MART

Ordu'da 25 yıldır yayın yapan yerel televizyon kanalı TV52'nin binası imar yönünden 'eksikleriniz var' denilerek mühürlendi. Kanalin ildeki

kamu kurumlarında yaşanan yolsuzlukları haberleştirdiği için mhrlendirildiği iddia edildi.

15 MART

Antropolog Dergisi'nin Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Kubilay elik, sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek tutuklandı.

16 MART

Anayasa Mahkemesi, tutuklu gazeteci şahin Alpay için ikinci kez ihlal kararı verdi.

17 MART

Ciner Medya Grubu'na ait Habertürk gazetesinin Ankara Eki maliyet gerekçe gösterilerek kapatıldı, 7 gazetecinin işine son verildi.

20 MART

AİHM şahin Alpay ve Mehmet Altan ile ilgili başuruyu karara bağladı. Mahkeme her iki gazetecinin de "zgrlk ve güvenlik haklarının" ihlal edildiğine karar verdi.

21 MART

Bünyesinde Hürriyet, Posta ve Fanatik gazeteleri ile Kanal D ve CNN Türk gibi televizyon kanallarını bulunduran Doğan Medya Grubu el değiştirdi. Doğan Grubu, Demirören Holding'e satıldı.

Radyo ve Televizyon st Kurulu'nun (RTÜK) dijital yayın platformlarına müdahale edebilmesine olanak sağlayan yasa tasarısı Meclis'te kabul edilerek yasalaştı.

28 MART

zgrlki Demokrasi Gazetesi'nin Beyođlu'ndaki binası ile basımının yapıldığı Gün Matbaacılık geceyarısı polis tarafından basıldı. Gazetenin yöneticileri gözaltına alındı. Gazete yönetimine kayyum atandı.

29 MART

Evrensel Gazetesi'nin eski Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Vural Nasuhbeyoğlu ile eski İmtiyaz Sahibi Mehmet Arif Koşar'a "Cumhurbaşkanı'na hakaret" gerekçesiyle 1'er yıl hapis cezası verildi.

3 NİSAN

"Çekilme Günlüğü" yazı dizisi nedeniyle yeniden yargılanan T24 yazarı Hasan Cemal'e "örgüt propagandası yapmak" iddiası ile 3 ay 22 gün hapis cezası verildi.

5 NİSAN

Kocaeli Koz gazetesi köşe yazarı Yeliz Koray, "Halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik etme" suçlamasıyla yargılandığı davada 1 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı.

11 NİSAN

Evrensel Gazetesi eski Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Çağrı Sarı'ya 'Paradise Papers' haberleri nedeniyle Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak ile kardeşi Serhat Albayrak'ın şikayeti üzerine 'hakaret' ve 'iftira' suçlamalarıyla dava açıldı.

15 NİSAN

Boğaziçi Üniversitesi öğrencilerinin tutuklandığı soruşturmayı haberleştiren Evrensel Gazetesi muhabiri Cansu Pişkin hakkında soruşturma başlatıldı.

17 NİSAN

Yazar İhsan Eliaçık, bir konferansta yaptığı konuşması nedeniyle 6 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı, adli kontrolle serbest bırakıldı.

19 NİSAN

Köşe yazarı ve akademisyen Koray Çalışkan 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezasına çarptırıldı. Ceza ertelendi.

24 NİSAN

FOX TV sunucusu İsmail Küçükkaya, iki ayrı davadan toplam 1 yıl 4 ay 20 gün hapis cezasına çarptırıldı.

25 NİSAN

Cumhuriyet davasında, yönetici ve yazarlara 3 yıl ile 7 yıl arasında değişen hapis cezaları verildi.

26 NİSAN

Habertürk'ün internet sitesinin Genel Yayın Yönetmeni Barış Erkaya, Abdullah Gül'ü Cumhurbaşkanı adayı olmaması konusunda ikna etmek için Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın ve Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın yaptıkları ziyareti haberleştirdiği için görevine son verildi

9 MAYIS

Özgür Gündem Gazetesi'nin İmtiyaz Sahibi Kemal Sancılı tutuklandı.

15 MAYIS

Artı TV Ankara Temsilcisi Sibel Hürtaş ve gazeteci Hayri Demir hakkında "Afrin operasyonu" döneminde yaptıkları haberler nedeniyle 10,5 yıla kadar hapis cezası istendi.

22 MAYIS

Kimya mühendisi Bülent Şık hakkında, Cumhuriyet gazetesi için kaleme aldığı "Türkiye'yi kanser eden ürünleri devlet gizledi, biz açıklıyoruz! İşte zehir listesi!" başlıklı yazı dizisi nedeniyle soruşturma açıldı.

24 MAYIS

Demirören Holding'e satılan Doğan Medya Grubu'nda işten çıkarılan gazetecilerin sayısı 50'yi aştı.

25 MAYIS

Cumhuriyet yazarı Çiğdem Toker'e 'Şenbay Madencilik' hakkında yazmış olduğu yazı nedeniyle 1.5 milyon TL'lik tazminat davası açıldı.

29 MAYIS

Eski DİHA muhabiri Hayri Demir'e 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası verildi. Gerekçe, Demir'in Facebook hesabında 90'lı yıllarda öldürülen gazetecileri anmasıydı.

31 MAYIS

Gazete Karınca'nın eski editörlerinden ve Yeni Yaşam gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Çağdaş Kaplan'a "örgüt üyeliği" iddiasıyla 6 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

6 HAZİRAN

FOX TV sunucusu Fatih Portakal ve Sorumlu Müdürü İbrahim Onur Kumbaracıbaşı hakkında, Mersin Şehir Hastanesi haberleri nedeniyle soruşturma başlatıldı.

Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Canan Coşkun'un, avukatların gözaltına alınması ile ilgili haberi üzerinden "terörle mücadelede görev almış kişileri hedef göstermek" suçunu işlediği iddiası ile yargılandığı dava başladı.

8 HAZİRAN

Çağdaş Ses Genel Yayın Yönetmeni gazeteci Ece Sevim Öztürk İstanbul'da tutuklandı. 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası verilerek tahliye edildi.

21 HAZİRAN

Cumhuriyet Gazetesine Eski Başbakan Binali Yıldırım ve oğulları tarafından 'Paradise Papers' haberi nedeniyle 500 bin TL'lik tazminat davası açıldı.

26 HAZİRAN

MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, 24 Haziran seçimlerinin ardından verdiği gazete ilanıyla bazı gazetecileri, yazarları ve gazeteleri hedef gösterdi.

27 HAZİRAN

Sendika.org'un İstanbul Şişli'de bulunan bürosuna gece saatlerinde polis tarafından baskın düzenlendi.

28 HAZİRAN

Organize suç örgütü lideri Alaattin Çakıcı, hükümlü olarak bulunduğu cezaevinden Karar gazetesi yönetici ve yazarlarını tehdit etti.

29 HAZİRAN

CHP PM üyesi Eren Erdem, 2014 yılında yayında olan Karşı Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmenliğini yaptığı süreçte yaptığı haberlerden dolayı tutuklandı.

5 TEMMUZ

Habertürk Gazetesi yayın hayatına son verdi, çok sayıda gazetecinin işine son verildi.

6 TEMMUZ

Zaman Gazetesi'nin yazar ve yöneticilerinin yargılandığı davada karar verildi. Şahin Alpay, Ali Bulaç ve Ahmet Turan Alkan'a 8 yıl 9 ay hapis cezası verildi. Mümtazer Türköne ve Mustafa Ünal hakkında verilen 10 yıl 6 ay hapis cezasının infazı sürüyor. İhsan Duran Dağı, Lalezar Sarıibrahimoğlu, Mehmet Özdemir, Nuriye Ural ve Orhan Kemal Cengiz'in ise tüm suçlardan ayrı ayrı beraatlerine hükmedildi.

7 TEMMUZ

Binali Yıldırım, basılı yayın hayatına son veren Habertürk Gazetesi'ni kastederek "Birini kapattık, biri kaldı" yorumunda bulundu.

8 TEMMUZ

Halkın Nabızı, Özgürlükçü Demokrasi ve Welat gazeteleri KHK ile kapatıldı.

Çorlu'da 25 kişinin yaşamını yitirdiği tren kazasına ilişkin yayın yasağı getirildi.

9 TEMMUZ

Dicle Haber Ajansı (DİHA) muhabiri Şerife Oruç tahliye edilip Elazığ T Tipi Cezaevi'nden çıkar çıkmaz yeniden gözaltına alındı.

10 TEMMUZ

Panama Papers sızıntılarını haberleştiren Cumhuriyet muhabiri Pelin Ünker'e dava açan Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, dava öncesi Türkiye Gazeteciler Sendikası ve Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün twitter hesaplarından yapılan dayanışma çağrısı için erişim engeli kararı çıkarttı.

12 TEMMUZ

BirGün gazetesine, 1 Ocak 2017 tarihinde İstanbul Ortaköy'deki IŞİD saldırısıyla ilgili haberi gerekçesiyle soruşturma açıldı.

16 TEMMUZ

Cumhuriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi Erdem Gül, gazetenin eski Genel Yayın Yönetmeni Can Dündar ile birlikte yargılandığı, 'MİT TIR'ları davasında, hakkında verilen 5 yıl hapis cezasının Yargıtay tarafından bozulmasının ardından tekrar hakim karşısına çıktı. Gül beraat etti.

18 TEMMUZ

Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Akın Bodur'un, 12 Eylül darbesinin 30. yıldönümünde yayımlanan "4 idam 1 tanık" adlı kitabı toplatıldı.

19 TEMMUZ

Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Canan Coşkun, gözaltına alınan avukatların savcılıktaki sorgularına ilişkin haber nedeniyle 2 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı.

20 TEMMUZ

Gazeteci Zeynep Kuray, Suruç Katliamı'nın 3'üncü yıldönümü dolayısıyla İstanbul Kadıköy'de yapılmak istenen anmayı takip ederken gözaltına alındı.

24 TEMMUZ

Başkanlık sisteminin yeniliklerinden Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ile TRT, Cumhurbaşkanlığı'nda kurulan İletişim Başkanlığı'na bağlandı. RTÜK ise Kültür ve Turizm Bakanlığı ile ilişkilendirildi.

1 AĞUSTOS

Gazeteci Oğuz Güven'e, Cumhuriyet gazetesinin internet sitesinden yayınladığı bir karikatür dolayısıyla yargılandığı davada 6 ay hapis cezası verildi.

7 AĞUSTOS

Posta Gazetesi yazarı Yazgülü Aldoğan, sosyal medya hesabından 15 Temmuz Darbe Girişimi'ne komutanlarının emirleri üzerine katılan erlerin haksız tutuklu kaldıklarına ilişkin mesajları sonrası işten çıkarıldı.

11 AĞUSTOS

2007'den bu yana FOX TV Ankara Temsilcisi olarak görev yapan gazeteci Sedat Bozkurt'un görevine son verildi.

15 AĞUSTOS

Sözcü Gazetesi'nin hafta sonu ekleri kapatıldı, 10 basın emekçisi işsiz kaldı.

21 AĞUSTOS

Aydınlık gazetesi "kâğıt sıkıntısı sebebiyle yayınımıza üç gün zorunlu ara veriyoruz" diye yazdığı yazıyla 3 gün boyunca çıkmayacaklarını duyurdu.

25 AĞUSTOS

Galatasaray Meydanı'nda bir araya gelen Cumartesi Anneleri'nin 700'üncü hafta eylemi yasaklanırken, gözaltına alınanlar arasında DİSK Basın-İş Genel Başkanı ve gazeteci Faruk Eren ile Yeni Yaşam Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Osman Akın ve gazetenin çalışanı Hasan Akbaba da yer aldı.

2 EYLÜL

İzmir’de yayıncılık yapan yedi yerel gazete kâğıt fiyatlarındaki artış nedeniyle pazar günleri çıkmama kararı aldı.

4 EYLÜL

Dokuz8HABER haber koordinatörü Kemal Yavuzel, 17-25 Aralık yolsuzluk operasyonları sırasında ortaya çıkan ses kayıtlarını yayınladığı gerekçesiyle 10 ay hapis cezasına çarptırıldı.

5 EYLÜL

Doğan Grubu’nun satılmasıyla Demirören Medya Grubu’na geçen CNN Türk televizyonunda gazeteci Şirin Payzın işten çıkarıldı.

6 EYLÜL

Aydın’da günlük Özgür Ses gazetesi, kâğıt fiyatlarının artması nedeniyle haftalık çıkma kararı aldı.

7 EYLÜL

Evrensel Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Fatih Polat’a “Lise öğrencisine ders ortasında gözaltı” haberi nedeniyle yargılandığı davada 10 bin TL para cezası verildi.

12 EYLÜL

Ankara’da, Avusturyalı gazeteci Max Zirngast, “örgüt üyeliği” suçlamasıyla gözaltına alındı, ardından tutuklandı.

13 EYLÜL

‘Cumhurbaşkanına hakaret’ suçlamasıyla yargılanan Evrensel gazetesinin eski sorumlu yazı işleri müdürü Vural Nasuhbeyoğlu ile eski imtiyaz sahibi Arif Koşar, 7’şer bin liralık para cezasına mahkûm edildi.

13 EYLÜL

FOX TV haber spikeri Fatih Portakal hakkında, Barış Atay’ın ‘Sadece Diktatör’ adlı oyununa ilişkin sosyal medyada yaptığı paylaşımlar gerekçesiyle “Cumhurbaşkanı’na hakaret” iddiasıyla soruşturma başlatıldı.

14 EYLÜL

Kâğıt fiyatlarındaki artış sonrası sayfa sayısını düşüren Türkiye'nin ekonomi gazetesi Dünya 40 çalışanını işten çıkardı.

15 EYLÜL

Uluslararası haber ajansı AFP foto muhabiri Bülent Kılıç, İstanbul Kadıköy'de yapılmak istenen bir eylemi takip ederken gözaltına alındı.

16 EYLÜL

Basın İlan Kurumu (BİK) 'Resmi İlan ve Reklamlar ile Bunları Yayınlacak Süreli Yayınlar Yönetmeliği'nde değişiklik yapıldı. Buna göre yaygın gazetelerde çalıştırılması zorunlu muhabir sayısı yediden altıya düşürüldü.

17 EYLÜL

Demirören Holding'e bağlı Vatan gazetesi, kâğıt fiyatlarındaki artış nedeniyle hafta sonu eklerini askıya aldığını açıkladı.

19 EYLÜL

KHK ile kapatılan Hayatın Sesi Televizyonu'nun yöneticileri Mustafa Kara, İsmail Gökhan Bayram ve Gökhan Çetin'e toplam 11 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

20 EYLÜL

Yargıtay 16. Ceza Dairesi, CHP İstanbul Milletvekili Enis Berberoğlu'na, durdurulan MİT TIR'ları görüntülerini eski Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Can Dündar'a iletmesiyle yargılandığı davada, "gizli kalması gereken bilgileri açıklamak" suçundan verilen 5 yıl 10 ay hapis cezasını onadı, milletvekilliği sona erinceye kadar cezasının infazının durdurulmasına ve salıverilmesine karar verdi.

21 EYLÜL

Zonguldak'ta kaçak faaliyet yürüten maden ocağında yaşanan göçüğün ardından bölgeye giden muhabirler saldırıya uğrarken, İHA muhabiri Barış Doğan yaralandı.

22 EYLÜL

Cumhuriyet gazetesi muhabiri Alican Uludağ ve eski muhabiri Duygu Güvenç hakkında İzmir’de ev hapsinde tutulan ABD’li rahip Andrew Brunson’la ilgili kaleme aldığı “Bir tahliyenin yargısal analizi: Tutan da bırakan da yargı mı, devlet mi?” başlıklı haber için soruşturma açıldı.

24 EYLÜL

Kocaeli’nde çocuğuna okul kıyafeti alamadığı için intihar eden İsmail Devrim’i kamuoyuna duyuran, Astakos Haber’in genel yayın yönetmeni Ergün Demir gözaltına alındı.

28 EYLÜL

2 yılı aşkın bir süredir tutuklu bulunan gazeteci Abdulkadir Turay’a haber kaynağından aldığı bilgi notları gerekçe gösterilerek, 9 yıl hapis cezası verildi.

2 EKİM

Artı Gerçek yazarlarından Fadıl Öztürk, tutuksuz yargılandığı davada 1 yıl 10 ay hapis cezasına çarptırıldı, ceza ertelendi.

RTÜK, FOX TV ana haber bülteninde yayınlanan Mersin Şehir Hastanesi hakkındaki haberlerin “doğruluğundan emin olunmaksızın yayınlanamaz” hükmüne aykırı olduğu iddiasıyla kanala para cezası kesti.

Sarallar grubuna yönelik operasyonlarla ilgili haberleri nedeniyle Odatv’ye 1 milyon lira talepli manevi tazminat davası açıldı.

Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı, 2 Ekim tarihinde nişanlısıyla evlenebilmesi için gereken evrakları almak için gittiği Suudi Arabistan’ın İstanbul Başkonsolosluğunda öldürüldü.

3 EKİM

Aralarında Ahmet Altan, Mehmet Altan ve Nazlı Ilıcak’ın da bulunduğu altı gazeteci ve medya çalışanı hakkında verilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, İstinaf Mahkemesi tarafından onandı.

5 EKİM

AKP'nin Kızılcahamam kampına Cumhuriyet gazetesi muhabirleri akredite edilmedi.

10 EKİM

FOX TV muhabirinin Türkiye'den ithal edilen etlerle ilgili sonradan ihaleye çıkıldığı iddialarına ilişkin Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'ye soru sorması engellendi. Pakdemirli daha sonra FOX TV muhabirinin sorusuna "ıvır zıvır şeylerle devletin saygınlığını yitirmeye çalışıyorsunuz" karşılığı verip "yaptığınız gazetecilik değil maskaralık" diyerek hakaret etti.

Mezopotamya Haber Ajansı muhabiri Seda Taşkın hakkında 7 yıl 6 ay hapis cezası verildi.

12 EKİM

Cumhuriyet gazetesi muhabirleri Alican Uludağ ve Duygu Güvenç hakkında, Türkiye'de yaklaşık iki yıl tutuklu yargılanan ABD'li rahip Andrew Brunson hakkında yaptıkları haberler gerekçe gösterilerek, "Devletin yargı organlarını alenen aşağılama" suçlamasıyla dava açıldı.

25 EKİM

300 TIR etin ihalesiz olarak Türkiye'ye sokulduğu iddialarını gündeme getiren ve konuyla ilgili daha önceden soru sorması engellenen FOX TV haber ekibi, Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli'nin toplantısını takip etmek için gittiği basın toplantı salonundan çıkarıldı.

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a hakaret iddiasıyla Özgür Gündem'in yayın yönetmeni Hüseyin Aykol, Yazı İşleri Müdürü İnan Kızılkaya'ya 1 yıl 10 ay 26'şar gün, Evrensel yazarı İhsan Çaralan'a da 11 ay 20 gün hapis cezası verildi.

30 EKİM

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, "Komutan canlı yayında açıkladı: Yeni soğuk iklim kıyafeti geçen hafta gönderilmiş" başlıklı haberinden dolayı Cumhuriyet gazetesini sosyal medya hesabından tehdit etti.

1 KASIM

2002 yılında kurulan Vatan Gazetesi kapatıldı.

5 KASIM

46 yıllık ANKA Haber Ajansı, ekonomik zorluklar nedeniyle kapandı.

6 KASIM

'Albayrak nereye o oraya' başlıklı haberi nedeniyle BirGün Gazetesi'nde Nurcan Gökdemir'e 'Cumhurbaşkanına hakaret'ten soruşturma açıldı.

Hürriyet yazarı Ayşe Baykal, son zamanlarda anlamlandıramadığı bir sansürle karşı karşıya kaldığını belirterek yazılarını sonlandırdığını duyurdu.

8 KASIM

Binali Yıldırım ve oğlu Erkam Yıldırım'ı çizdiği Paradise Papers belgeleri karikatürü nedeniyle Evrensel Gazetesi'ne 10 bin TL manevi tazminat cezası verildi.

Gazeteci Hüsnü Mahalli, görsel ve yazılı medyada kullandığı ifadelerle 'cumhurbaşkanına hakaret ettiği' suçlamasıyla 2 yıl 5 ay 5 gün, 'kurul halinde çalışan kamu görevlilerine hakaret ettiği' suçlamasıyla da 1 yıl 8 ay 25 gün hapis cezasına çarptırıldı.

9 KASIM

Özgürüz muhabiri Sedat Sur'a kayyum atanan Mardin Büyükşehir Belediyesiyle ilgili 'Kayyum Vurgunu' başlığıyla yaptığı haber nedeniyle 11 ay 20 gün hapis cezası verildi.

12 KASIM

Karar Gazetesi, internet sitesinden yaptığı duyuruyla kendilerine yönelik ilan ambargosu uygulandığını açıkladı.

20 KASIM

Apple markası ile satılan iPhone 6 model cep telefonu ürünlerinin haksız olarak kullanıldığı gerekçesiyle BİM'e verilen şikayet ihtarnamesi haber-

leştiren Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Alican Uludağ hakkında dava açıldı.

22 KASIM

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi, bir yazıda “iktidarın Suriye’de Cihatçı güçleri desteklediği” iddiasını sayfalarına taşıdığı gerekçesiyle BirGün Gazetesi imtiyaz sahibi İbrahim Aydın’ı “Cumhurbaşkanına hakaret”ten ertelemeli 11 ay 20 gün hapse mahkûm etti.

Yazıları gerekçe gösterilerek aylarca tutuklu kalan gazeteci Murat Aksoy, 2 yıl 1 aylık hapis cezası onanınca yeniden cezaevine girmek zorunda kaldı.

24 KASIM

Evrensel gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Fatih Polat’a, “Erdoğan ailesiyle ilgili bu iddialara muhatapları ne diyor?” başlıklı köşe yazısı nedeniyle ‘Cumhurbaşkanı’na hakaret’ten dava açıldı.

27 KASIM

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın 7 Haziran 2015 genel seçimlerini kastederek “400 vekil alınsaydı bunlar olmazdı” sözünü haberleştiren Hürriyet Gazetesi’nin binasına, 6 Eylül 2015 yılında, aralarında AKP İstanbul Milletvekili Abdurrahim Boynukalın’ın da bulunduğu 150 kişilik bir grup baskın yapmıştı. Bu olaydan 2 gün sonra Hürriyet binasına ikinci bir saldırı daha gerçekleştirilmişti. Saldırıyı gerçekleştiren 26 kişi hakkında Bakırköy 5. Asliye Ceza Mahkemesi 25 sanığın beraatine karar verirken, bir sanık hakkında ‘geceleyin işyeri dokunulmazlığını ihlal etmek’ suçundan 1 yıl 8 ay hapis ve ‘mala zarar verme’ suçundan 2 bin TL adli para cezası verdi. Sanığın cezaları 5 yıl süre ile ertelendi.

29 KASIM

13 aydır tutuklu yargılanan foto muhabiri İsminez Temel’in tahliye talebi ‘delilleri karartma ve kaçma şüphesi’ gerekçesiyle reddedildi.

Cumhuriyet Gazetesi yazarı Yazgülü Aldoğan’ın, 2017 yılında bir köşe yazısında, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan’ın terör örgütü propagandası yaptığı yönündeki görüşleri nedeniyle “devlet büyüklerine hakaret” suçlamasıyla yargılandığı dava sonuçlandı. Mahkeme, Aldoğan’ı bin 740 lira adli para cezasına çarptırdı. Ceza ertelendi.

30 KASIM

Kapatılan Özgür Gündem gazetesi ile dayanışmak amacıyla başlatılan “Nöbetçi Genel Yayın Yönetmenliği” kampanyasına katılan beş gazeteciye (Hüseyin Aykol, Ayşe Düzkan, Mehmet Ali Çelebi, Hüseyin Bektaş, Ragıp Duran) verilen toplam 9 yıl 9 ay hapis cezası onandı.

3 ARALIK

İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Cumhuriyet Gazetesini ‘Beratçılar, Soy-lucular, Bilalciler’ manşeti nedeniyle twitter hesabından tehdit etti.

4 ARALIK

Anayasa Mahkemesi, bianet.org sitesinde 12 yıl önce yayımlanan ‘Sıcak iş ilişkileri değil taciz’ başlıklı habere getirilen erişim engelleme kararı ile “ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğine” hükmetti.

6 ARALIK

Sendika.org sitesi Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu kararıyla 62. kez erişime engellendi.

T24 yazarı Hasan Cemal ‘Dikta, Diktatör’ isimli yazısı hakkında isimsiz bir ihbar sonucu başlatılan soruşturma kapsamında ifade verdi.

7 ARALIK

Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü son sınıf öğrencisi Berivan Bila, 2017 yılında hazırladığı “Gazetecilik bölümü ders 1: Gazetecilik suç değildir” başlıklı yazısından dolayı ‘Cumhurbaşkanına hakaret’ ettiği iddiasıyla tutuklandı.

10 ARALIK

Sözcü Gazetesi yazarları Emin Çölaşan ve Necati Doğru ile gazetenin genel yayın yönetmeni Metin Yılmaz’ın da aralarında bulunduğu 5 kişi hakkında “FETÖ silahlı terör örgütü içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek yardım etme” suçundan 7,5 yıldan 15 yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açıldı.

11 ARALIK

İktidara yakın Star gazetesinin kültür sanat sayfasında Melis Gönenç'in yazdığı Ruhi Su'ya ilişkin yazı yayından kaldırıldı. Gönenç'in de, iş kanununun 'ahlak ve iyi niyet kuralların uymayan haller' hükmü gerekçe gösterilerek işine tazminatsız son verildi.

17 ARALIK

Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, gazeteci Fatih Portakal'ı "Birileri çıkmış, portakal mıdır, mandalina mıdır, narenciye midir? Sokağa çağırıyor. Haddini bil haddini. Bilmezsen haddini, bu millet patlatır enseni. Bu milletle dalga geçilmez. Öyle bulduk ekranı, bu ekrandan milleti sokağa çağırarak... Sokağa mı çağırıyorsun, işte buyur. Bu ülkede benim milletimle, onuruyla oynanmaz. Hesabı ağır olur." diyerek hedef gösterdi.

18 ARALIK

Cumhuriyet Gazetesi yazarı Yazgülü Aldoğan'a, 15 Eylül 2016 tarihinde sosyal medya paylaşımı nedeniyle 10 ay hapis cezası verildi, ceza ertelendi.

19 ARALIK

CHP İzmir Milletvekili Atila Sertel'in soru önergesini yanıtlayan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, son üç yılda bin 954 gazetecinin basın kartının iptal edildiğini açıkladı.

20 ARALIK

Cumhuriyet Gazetesi yazarı Işıl Özgentürk'e, 13 Ağustos 2017 tarihli 'Kara Çarşafın Karanlığında' ve 27 Ağustos 2017 tarihli "Din ve Sosyalistler" başlıklı yazıları nedeniyle 5 ay hapis cezası verildi, ceza ertelendi.

Cumhuriyet Gazetesi muhabiri Seyhan Avşar'a "300 gün yaşar merak etme" başlıklı haberi nedeniyle soruşturma açıldı.

Albayrak Medya Grubu bünyesindeki yenisafak.com.tr ve gzt.com'da 22, Yeni Şafak Gazetesi'nde çalışan 8 gazeteci işten çıkarıldı.

21 ARALIK

Gaziantep Yurt Haberler ve Dev Haber İnternet sitelerinin yayın kurulu üyesi gazeteci Murat Güreş, sosyal medyada polise hakaret ettiği iddiasıyla 1 yıl 2 ay 17 gün hapis cezasına çarptırıldı. Ayrıca Güreş'in cezası infaz edilene kadar iki çocuğunun velayet hakkı da elinden alındı.

23 ARALIK

Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptığı konuşmanın ardından Metin Akpınar ve Müjdat Gezen hakkında soruşturma açıldı. Akpınar ve Gezen, polis eşliğinde adliyeye götürülerek ifade verdiler.

26 ARALIK

RTÜK, HALK TV ve FOX TV'ye "toplumu kin ve düşmanlığa tahrik etmek, toplumda nefret duyguları oluşturmak" gerekçesiyle ceza kesti. Üst sınırdan verilen cezalara göre FOX Ana Haber'e 3 gün program durdurma ve 1 milyona yakın para cezası, HALK TV'de Halk Arenası programına 3 program durdurma ve 80 bin TL para cezası verdi. Hukukçular verilen cezanın bir yayın kuruluşuna verilen en ağır ceza olduğuna dikkat çekerek, tekrarı halinde lisansların iptalinin söz konusu olabileceğini belirttiler.

28 ARALIK

FOX TV Ana Haber sunucusu gazeteci Fatih Portakal hakkında, 10 Aralık 2018 tarihli yayında Fransa'daki 'sarı yekekliler' eylemine ilişkin yorumları nedeniyle yapılan suç duyuruları üzerine Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, 'suç işlemeye alenen tahrik' iddiasıyla soruşturma başlatıldı.

30 ARALIK

Siirt Müftüsü Ahmet Altıok, Hizbullah'a yakınlığıyla bilinen Hüda-Par'ın yayın organı İLKHA'ya yaptığı açıklamalarla Fransa'da IŞİD'in gerçekleştirdiği Charlie Hebdo katliamını hatırlatarak Odatv haber sitesi çalışanlarını tehdit etti.

TÜRKİYE'DE YEREL BASIN

Milli Mücadele yıllarında önemli bir görev üstlenen yerel basını Atatürk, “fazilet adaları” olarak adlandırmıştır. Milli Mücadele sırasında yerel basın, tam bir haberleşme görevi görmüş, cephe ve cephe gerisinin kademesinde yer alarak Kurtuluş Savaşı’nın başarıyla sonuçlanmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Yerel basın ve demokrasi arasında sıkı bir bağ vardır. Yerel basın bir anlamda demokratik yaşamı güçlü kılan ve demokrasinin daha sağlıklı teneffüsünü sağlayan bir araç niteliğindedir.

Kurtuluş Savaşı döneminde Türk halkına moral vermek, bilgilendirmek, milli mücadelenin teşkilatlanmasını sağlamak ve işgal güçlerine karşı direniş gösterilmesi için kamuoyu oluşturmak adına yerel basın çok önemli görevler üstlenmiştir.

Atatürk ve silah arkadaşlarının verdiği ulusal bağımsızlık mücadelesinde; siyasi ve askeri alanda sağlanan başarı Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasını sağladığı gibi, gazetecilik alanında Milli Mücadele basını ve Mütareke basını arasındaki savaşın da Milli Mücadele basını tarafından kazanılması, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin temellerine atılan güçlü bir harç olmuştur.

Türkiye’de yerel basının öncüsü sayılabilecek ilk gazeteler, Osmanlı döneminde yayımlanan “vilayet gazeteleri”dir. Daha sonraları yerel basın “taşra basını”, “Anadolu basını” ya da “mahalli basın” şeklinde adlandırılmıştır.

YEREL BASININ TANIMI

Yerel basın, yayımlandığı bölgedeki insanların sorunlarını dile getirmek, yerel unsurları öne çıkarmak ve kamuoyu oluşturmak konusunda, oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Okuyucuların yerel basından beklentileri de bu yöndedir. Buna karşın yerel basın, özellikle yerel yönetimlerin uyguladığı baskılar nedeniyle, okuyucuların beklentilerini karşılamak konusunda çeşitli sıkıntılar yaşamaktadır.

Basının, yönetimi eleştirme, yönetimden kaynaklanan sorunları okuyuculara iletme görevi, iktidarı elinde bulunduranların, basına çeşitli yasaklamalar getirmelerine neden olmuştur. İktidarlar, demokrasiyi içselleştirememiş Türk toplumunda ortaya çıkan toplumsal huzursuzluklardan, kendilerini değil, basını sorumlu tutmuşlardır.

Genel bir anlatımla yerel basın, sınırları dar ve tanımlanmış bir yörede, yöre halkını bilgilendirmeye, eğitmeye, eğlendirmeye, böylece kamuoyunun serbestçe oluşmasına katkıda bulunmaya çaba gösteren kitle iletişim araçlarıdır. Yerel basın, “yalnızca belirli bir bölgede yayımlanan ve okunan, ulusal gazetelerden farklı olarak, yerel haberlerin ve konuların yer aldığı gazeteler” olarak da tanımlanmaktadır. Gücünü de yayımlandığı kentlin sorunlarını aktarmasından, kentlinin gözü, kulağı, sesi olmasından almaktadır.

Demokrasi ve katılımcılık açısından, özellikle yasaların yetersiz kaldığı durumlarda, bu açığı kapatacak en önemli güç yerel basındır. Türkiye gibi demokratik yaşam tartışmalarının çok yoğun yaşandığı ülkelerde bu gerçek daha da belirginleşmektedir. Yerel basın demokratik yaşam ve eğitim için önem taşıyor ancak Türkiye’de bu beklentilere yanıt verebilecek durumda mı?

Bugün için tabloya bakıldığında gün geçtikçe yerel basının ciddi kan kaybına uğradığını söylemek mümkün. Yerel basının özellikle seçim dönemlerinde hatırlanması ve seçim dönemlerinde özellikle gazetelerin, dergilerinin sayısının artması çok anlamlıdır. Öte yandan yerel basının özellikle sanayi ve ekonomik güç taşıyan yerlerde daha yaygınlık kazanması ve hayat bulması da üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

YEREL YÖNETİMLER VE YEREL BASIN

Genelde, özgür ve bağımsız basın demokrasilerin vazgeçilmez ön koşulu olarak kabul edilir. Çünkü, demokrasilerde çok seslilik, düşünce açıklama özgürlüğü ve yönetimlerin halk tarafından denetlenmesi esastır. Bu or-

tam özgür iletişimle sağlanır. Bunun hayata geçirildiği alan ise medyadır, iletişim ortamıdır. Yasama, yürütme ve yargı dahil halk adına denetimi basın yerine getirir ve dördüncü kuvvet olarak anılır.

Demokrasinin işlerlik kazandığı, hayata geçtiği alanlar ise mahalle ve köylerden başlayarak, beldeler, ilçeler ve illerdir. Dolayısıyla demokrasiye giden yollardan biri de yerel birimlerden geçer. Yerel birimlerde kök salan demokrasi bilinci, ülke demokrasisine hayat verir.

Basın açısından ele aldığımızda, yerel basının işlevinin ve görevinin demokrasilerde büyük önem taşıdığını görürüz. Kentlerde yönetenlerle yönetilenler arasındaki iletişimi sağlayan yerel basındır. Yerel basın, basının işlevini, yani çok sesliliği ve yönetimin denetimini tam olarak yerine getirirse, demokrasi sağlıklı işler.

Yerel birimlerde basın olsun, yönetenler ve yönetilenler olsun daha dar bir çerçevede, deyim yerindeyse her gün yüz yüzedirler. Sorunlarla iç içedirler. Bu bağlamda, özgür ve bağımsız basının varlığı, yönetimler tarafından bir şans olarak karşılanmalıdır. Çünkü, halkın düşünce ve isteklerini, kendi çalışmalarının eleştirisini öğrenip daha iyi hizmet verme şansını kapsamlı bir şekilde basın aracılığıyla elde ederler.

Basın, yöresinde, ülkesinde ve dünyada olup bitenleri tam olarak aktarırsa, halkı doğru ve dürüst bir biçimde bilgilendirirse; yani yönetimlerin başarılarını, başarısızlıklarını, aksaklıkları ve yolsuzlukları duyurursa, bölge halkı yönetimler hakkında sağlıklı bilgiye sahip olur. Sağlıklı, objektif bilgiye sahip olan vatandaşlar, seçim dönemlerinde siyasal tercihlerini yaparken bu haber ve bilgileri de dikkate alacaktır. Dolayısıyla demokrasi sağlıklı ve doğru biçimde işleme şansına kavuşur.

Basın bir takım gerçekleri halktan saklarsa, haberleri yanlış, eksik ya da abartılı, yönlendirici biçimde verirse; kısacası halkı yanlış bilgilendirirse, halk da siyasal tercihlerini sağlıklı ve doğru olarak yapamaz ve sonuçta demokrasi de sağlıklı ve doğru biçimde işlemez. Bu nedenle, yerel basının demokrasilerde büyük önemi vardır.

YEREL BASININ ZAYIF NOKTALARI

Yerel basın ve yayın kuruluşlarının kendi içinde olumlu ve olumsuz yönleri vardır. Yerel olmak, küçük olmak belli noktalarda avantaj getirir de birçok açıdan da çeşitli olumsuzlukları beraberinde getirir.

Yerel basının en önemli eksikliklerinden biri az sayıda çalışanla kentin tüm gündemine hakim olmaya ve bu gündemi sayfalarına aktarmaya çalışmasıdır diyebiliriz. Yerel basın kuruluşlarının hemen hepsi Basın İlan Kurumu tarafından talep edilen asgari kadro sayısı ile çalışmaktadırlar. Üstelik bunların büyük kısmı çok düşük maaşlarla çalışmak zorundadırlar. Eleman yetersizliği, hatta mevcut elemanların büyük kısmının da düşük ücretle çalıştırılan ve kalifiye olmayan elemanlardan oluşması gazetenin içerik bakımından zayıf kalmasına neden olmaktadır. Yerel basın kuruluşlarında çalışanların maddi mutsuzlukları, işten ayrılmaları da beraberinde getirmektedir.

Öte yandan yerel basının içinde bulunduğu maddi olanaksızlıklar, son dönemde sorumsuz sermayenin basına sızmasına da çanak tutmuştur. Bu da esas işi gazetecilik olmayan işadamlarının basın sektörüne girmesine neden olmuştur. Bu durum yaygın basında olduğu gibi yerel basında da gözlenmektedir. Özellikle gelir ortalaması yüksek bölgelerde bazı işadam-

ları basit şahsi amaçlarla basına sermaye yatırırken, giderek basını kişisel sorunlarını çözecek bir koz gibi kullanmaya başlamışlardır. Böylece birçok bölgede yerel basın, genelde kamu hizmeti veren güvenilir bir kurum olmaktan çıkıp, belirli kişilerin kontrolü altına girmiştir.

Günümüzde yerel gazeteler satış için, yaygın bir dağıtım da uygulayamamaktadır. Pek çok yerel gazete posta yoluyla dağıtımını yapmakta, bu durum gazete maliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Teknolojinin hızla geliştiği günümüzde halen tipo sistemle yayımlanan gazeteler bulunmaktadır.

Yerel gazeteler teknolojiye yetişmekte geç kalmışlardır. Teknik yetersizlikler, gazetenin mizanpajından, baskı ve dağıtım ağına kadar çok çeşitli olumsuzluklara yol açmaktadır. Resmî ilan gelirleri yeterli olmadığından, gazetelerin büyük bir bölümü matbaalarında çeşitli firmaların el ilanı, firma broşürleri vb. ufak tefek matbu işlerini yapmaktadır. Bu işlerden elde edilen ek gelirin bir bölümüyle gazete finanse edilmektedir. Maddi imkansızlıklar ve buna bağlı oluşan profesyonel kadro yetersizliği, içeriğin ve mizanpajın kalitesini düşürmektedir.

Toplumda okuma alışkanlığının yetersiz olması nedeniyle Anadolu'da yerel basına olan talep istenilen düzeye ulaşamamaktadır. Bursa, Eskişehir, Kocaeli illeri dışındaki yerel basına talep ne yazık ki yetersiz kalmaktadır. Zaten reklam ve resmî ilan gelirlerinde yeterli finansal girdiyi sağlayamayan yerel gazeteler, tatminkâr bir okuyucu sayısını da ulaşamamakta, böylelikle satıştan da bir fayda görememektedir.

Bu şartlar dahilinde yerel basın kuruluşlarının okuruna, yaygın basın kuruluşlarının verdiği kalitede bir ürün vermesi zor olmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de yerel basın tam anlamıyla yaşam savaşı vermektedir.

Bu durumda yerel basının varlığını devam ettirebilmesi için bu varlığını yaygın basınla eşit şartlarda, eşit güçte sürdürmesi gerekir. Etkinliğini artırmış, güçlü yerel basın yayın kuruluşları kamuoyunda farklı seslerin duyurulmasında rol oynayacaktır. Bu da demokrasinin güçlendirilmesi ve devamlılığının sağlanmasında etkin olacaktır.

GÜNÜMÜZDE YEREL BASIN

Türkiye İstatistik Kurumu Yazılı Medya İstatistikleri'ne göre; gazete ve dergi sayısı, 2017 yılında 2016 yılına göre yüzde 2,3 azalarak 6 bin 124 oldu. Bu yayınların yüzde 59,6'sını dergiler oluşturdu.

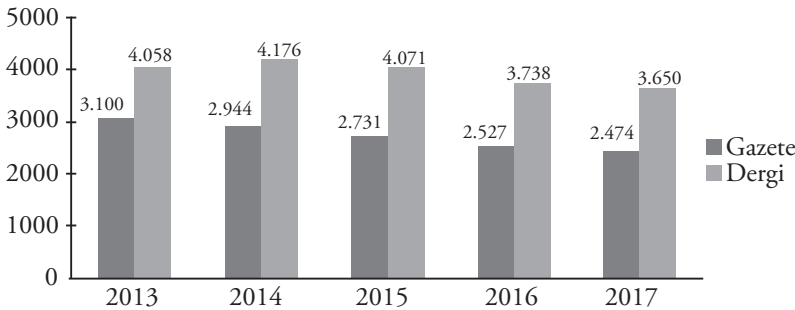
Gazete ve dergilerin tirajı, 2017 yılında bir önceki yıla göre yüzde 2,6 azaldı. Ülkede 2017 yılında yayımlanan gazete ve dergilerin yıllık toplam tirajı 1 milyar 661 milyon 102 bin 580 olurken, bunun yüzde 93,9'unu gazeteler oluşturdu.

Türkiye'de 2017 yılında yayımlanan gazetelerin yüzde 90,8'i yerel, yüzde 7,1'i ulusal, yüzde 2,1'i ise bölgesel yayın yaptı. Dergilerin ise, yüzde 61,2'si yaygın (ulusal), yüzde 33,7'si yerel, yüzde 5,1'i bölgesel yayın yaptı.

Gazetelerin yüzde 30,4'ü haftalık, yüzde 26'sı haftada iki-altı gün arası, yüzde 15,7'si aylık olarak yayımlandı. Dergilerin ise yüzde 24,8'i aylık, yüzde 22,1'i üç aylık, yüzde 16,2'si altı aylık olarak yayımlandı. Yayımlanan gazetelerin yüzde 11,8'i, dergilerin ise yüzde 8,4'ü ek verdi.

Yayımlanan gazetelerin yüzde 88,3'ü siyasi/haber/güncel, yüzde 2'si sektörel/mesleki, yüzde 1,9'u yerel yönetim içerikli olurken, dergilerin yüzde 18,4'ü sektörel/mesleki, yüzde 13,7'si akademik, yüzde 7,2'si eğitim/sınav içerikli yayımlandı.

Gazete ve dergilerin yıllara göre sayısı, 2013-2017

GÜÇ KAYBI YAŞANIYOR

Türkiye’de gazetecilik ve yayıncılık sektörü zor günlerden geçiyor. Basın sektöründe kapatılan ve kapanan yayın organları nedeniyle işsizlik yüzde 30’a ulaşmış, son 10 yılda işsiz kalan gazeteci sayısı 10 bini aşmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu’nun verilerine göre gazete tirajları 2014’ten bu yana düşüştü.

Cumhuriyet Halk Partisi İzmir Milletvekili Atila Sertel’in soru önergesi üzerine Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay’ın açıkladığı rakamlara göre; “29 Kasım 2018 tarihi itibarıyla, basın kartına sahip basın mensubu sayısı 15 bin 206’dır. Basın Kartı Komisyonu toplantısında değerlendirilecek 581 başvuru bulunmaktadır. Basın kartı iptal işlemleri, Basın Kartı Yönetmeliğinin 29 uncu maddesi çerçevesinde yapılmaktadır.

1 Ocak 2016 ile 29 Kasım 2018 tarihleri arasında bin 954 basın kartı iptal edilmiştir. 15 Temmuz hain darbe girişiminden itibaren ‘milli güvenliğe tehdit oluşturan yapılarla aidiyeti, irtibatı veya iltisaklı olduğu’ gerekçesiyle kapatılan medya kuruluşlarında çalışan ve aynı gerekçelerle görevden uzaklaştırıldığı ya da görevi ile ilişkisi kesildiği bildirilen 705 kişinin basın kartı iptal edilmiştir.”

Türkiye’de gazetelerin güç kaybına uğramalarının sebeplerinden birisi de ülkede basın özgürlüğünün giderek gerilemesi. ABD merkezli düşünce kuruluşu Freedom House’un açıkladığı 2018 Dünyada Özgürlükler Raporu’nda Türkiye “kısmen özgür” kategorisinden “özgür olmayan” ülkeler arasına alındı. Ancak bu güç kaybının ekonomik yansımaları tartışmalı.

Bir tarafta gazetelerin muhalif kimliklerinin erozyona uğramasıyla okur, tiraj ve reklam geliri kaybına uğramaları söz konusu. Bir tarafta ise iktidarın reklam dağıtımındaki büyük rolü var. Hükümet yanlısı gazetelerin ilan ve reklamlarla desteklenirken sayıları iyice azalan muhalif gazetele-re reklam verilmemesi ile sonuçlanıyor. Hükümet yanlısı gazetelerin bu destekten yoksun kalması durumunda akıbetlerin ne olacağı soru işareti.

OHAL SÜRECİ

15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminin ardından 21 Temmuz'da ilan edilen ve yedi defa üçer aylığına uzatılan olağanüstü hal (OHAL) iki yılın ardından uzatılmayınca 17 Temmuz 2018 gecesi sona erdi. Bu süreç de çok sayıda gazete, dergi, ajans ve televizyon FETÖ ile iltisaklı oldukları gerekçesiyle KHK ile kapatıldı.

OHAL'de toplam 178 medya kuruluşu kapatıldı, sadece dokuzunun kapatma kararı kaldırıldı. OHAL sürecinde 15 Haber Ajansı, 70 gazete, 20 dergi ve 29 yayın evi kapatıldı.

Yine 2016 ve 2017 yıllarında 668, 677 ve 688 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ve 668 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca kurulan komisyon kararıyla millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine iltisaklı, ilişkili ve destek olduğu tespit edilen 54 medya hizmet sağlayıcı kuruluşa ait 37 radyo ve 33 televizyon olmak üzere 70 radyo ve televizyon kuruluşu kapatıldı. 675 ve 693 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler ve söz konusu komisyon kararıyla 7 kuruluşa ait 4 radyo ve 4 televizyon olmak üzere 8 radyo ve televizyonun da yayın hakları iade edildi.

YENİ MEDYA DÜZENİ!

Türkiye'de medyanın içine düştüğü bu karanlık durum, AKP'nin tek başına iktidarında geçen yıllar boyunca yavaş yavaş oluşturulurken, son yıllarda gerçekleştirilen iki seçimle karanlığın aydınlığa karşı savaşımı değil karanlığın karanlıkla yarışı haline geldi. Türkiye'nin kuvvetler ayrılığına dayalı siyasal ve sosyal sistemi, 16 Nisan 2017 Anayasa Değişikliği Referandumu ve 24 Haziran 2018 seçimleriyle sona ererken, tüm erkler aynı zamanda bir partinin genel başkanı olan kişiye devredildi.

24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen cumhurbaşkanlığı seçimi sonrasında sistemin nasıl işletileceğine ilişkin yayınlanan Cumhurbaşkanlığı

kararnemeleri ile devlet yapılanması, baştan sona yeniden düzenlenmeye başlandı. Bu dönüşümün medyaya etkileri iki boyutuyla ortaya çıktı. Doğrudan devlet yapılanması içinde yer alan Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü gibi basınla ilgili kurumlar, İletişim Başkanlığı adı altında hem AKP Genel Başkanı hem de Cumhurbaşkanı olan Recep Tayyip Erdoğan'a yani 'saray'a bağlandı.

KRİZİN ETKİLERİ

Türkiye ekonomisi 2018'in ikinci yarısında durgunluğa sürüklendi. Ekonomik krizin ilk vurduğu sektör ise basın oldu. Henüz krizin etkilerinin verilere yansımaya başlamadığı yılın ilk altı ayında kâğıt krizi yüzünden gazeteler mali sıkıntıya düştü.

Genel olarak dünyada kâğıt fiyatlarının artmasına ek olarak Türk lirasındaki devalüasyon astronomik maliyet artışlarına neden oldu. Kurdaki artış, kâğıdın tonunu geçen yıla göre 750 avrodan 900 avroya, gazete kâğıdının tonunu ise 450 dolardan 800 dolara çıkardı. Yerelde faaliyet gösteren 300'e yakın gazete ve matbaa, kâğıt fiyatlarını karşılayacak bütçeye sahip olmadığı için kapandı. 11'e yakın yayınevi de faaliyetlerine son verdi.

Bu yüzden krizle birlikte Habertürk ve Vatan gibi ana akım medyadaki bazı ulusal gazeteler de kapandı. ANKA haber ajansı kapandı. Resmi Gazete'nin basımına son verildi. Birçok gazete sayfa sayısını düşürdü. Bazı gazeteler okurlarından güç alarak fiyat artışlarına gitmek zorunda kaldı. Birçok gazetede tenkiset yaşandı. Ekler kapatıldı. Aydınlik basılı yayına üç gün ara verdi. Dijitale geçiş tartışmaları başladı.

Resmi ilan yayınlama hakkı bulunan 1.150, bulunmayanlarla birlikte 3000'e yaklaşan sayıda gazete var. Yerli ve milli gazete kâğıdı üretimimizin olmaması yüzünden ithalata bağımlı sektör, en önemli girdisi olan kâğıdı yeterince temin edemedi. Yeterli olmamakla birlikte Basın İlan Kurumu 28 Kasım 2018'deki genel kurulunda ilan fiyatlarında artışa giderek boğulmakta olan yazılı basına bir süre nefes aldırarak karara imza attı.

Kâğıt krizine çözüm arayan bazı yaygın gazeteler fiyat artışına giderken, İzmir’de de yedi yerel gazete pazar günleri çıkmama kararı aldı. Kâğıt fiyatları ve baskı maliyetlerinin artışı İzmir’de günlük olarak yayımlanan Yeni Bakış, Ege Telgraf, Dokuz Eylül, Haber Ekspres, İlkses, Ticaret ve Yenigün gazetelerinin pazar günleri çıkmama kararı almasına sebep oldu. Gazetelerin yönetim kademeleri artan giderlere karşı ayda 4 gün gazete çıkarmama yolunu seçti.

Yerel gazeteler tüm bölgelerde ciddi sıkıntılar yaşarken kapanma, baskı günü düşürme ve işten çıkarmalar gündeme geldi. Türkiye’de sadece birinci hamur kâğıt üretilmekte, bu üretim de pazarın yüzde 3’üne denk gelmektedir. Gazete ile kitap kağıdının neredeyse tamamı ithal edilmektedir. Eğer acil önlem alınmaz ise birçok yaygın ve yerel gazete kapanacak, işsiz gazeteci sayısı hızla artacaktır. Yayınevlerinde yaşanan kriz de büyüyecek ve kitap basılamaz hale gelecektir.

YÖNETMELİK DEĞİŞİKLİKLERİ

Basın İlan Kurumu, “Resmi İlan ve Reklamlar ile Bunları Yayınlayacak Süreli Yayınlar Yönetmeliği”nde değişiklik yaptı. Yaygın gazeteler ile İstanbul, Ankara ve İzmir’de yayımlanan gazetelerin, ilan yayımlama hakkını alabilmek için asgari kadrolarında çalıştırmaları gereken 7 muhabir koşulu 6’ya indirildi. Böylece; yazı işleri müdürü, görsel yönetmen, sayfa sekreteri, istihbarat şefi, muhabir ve yazarlardan oluşan toplam asgari kadro 11’e inmiş oldu.

Diğer illerdeki gazetelerde asgari kadro çalıştırmaları gereken 4 muhabir sayısı ise 3’e indirildi; bu gazeteler için de asgari kadro koşulu 6’ya indirildi. Değişiklik basın örgütleri tarafından işten çıkarma sonucu yaratacağı için olumlu karşılanmazken, 1200 kişinin işsiz kalacağı ifade edildi.

Basın İlan Kurumu, gazetelerde resmi ilanların yayınlanmasına ilişkin şartlarda Eylül 2018 tarihinde bir değişiklik daha gerçekleştirdi. Resmi Gazete’de yayınlanan “Resmi İlan ve Reklamlar ile Bunları Yayınlayacak

Sürelî Yayınlar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'le, gazetelerin asgari yüzölçümü oranı ile satış sayıları düşürüldü.

Ekonomik sıkıntılarla boğuşan ve ayakta kalma mücadelesi veren yerel basına bir darbe de Basın İlan Kurumu'ndan geldi. Yerel basını yaşatmak ve geliştirmek üzere faaliyet gösteren Basın İlan Kurumu, gazetelerden "borcu yoktur belgesi" istiyor. Buna göre Basın İlan Kurumu'ndan 2 bin liranın üzerinde alacağı olan gazete ve dergilerin devlete vergi borcu varsa bu para Basın İlan Kurumu tarafından kesilerek, ilgili kurum ve kuruluşlara aktarılacak.

Yeni hükümet sistemi ile birlikte Basın, Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü kapatılarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı oluşturuldu. İletişim Başkanlığı'nın ilk icraatlarından biri olan Basın Kartları Yönetmeliği'nde yapılan değişiklik, başta basın meslek örgütleri olmak üzere gazetecilerin tepkisine neden oldu.

Basın kartlarına ilişkin yönetmelik Aralık 2018 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı. Yönetmeliğin iptalle ilgili kısmına "Millî güvenlik ve kamu düzenine aykırı davranışlarda bulunması veya bu tür davranışları alışkanlık edinmesi" maddesi eklendi. Böylece basın kartı iptalleri daha da kolaylaştırıldı.

Yeni yönetmelikte kartları veren Basın Kartı Komisyonunda da değişikliğe gidildi. Değişiklikten önce basın işkolunda örgütlü tüm sendikaların temsilcileri komisyonda yer alırken, yeni yönetmelikle başkanlığın seçeceği tek bir sendika temsilcisi komisyonda yer alacak.

YEREL TELEVİZYONLAR

Ülkemizde 1.792 radyo ve televizyon yayını söz konusudur. Yerel basının yaygın gazete ve televizyonlarla rekabet etme şansı yok. İster milyon dolarlık bütçesi olan yaygın kanallar olsun isterse Anadolu'nun bir ilinde kendi yağıyla kavrulmaya çalışan bir televizyon olsun her ikisi de RTÜK ve TÜRKSAT'a aynı ücretleri ödüyor.

Bir televizyonun kuruluş maliyetleri, personel ve diğer giderleri hariç RTÜK'e yıllık 25 bin lira lisans bedeli ödemesi gerekiyor. TÜRKSAT'a ise aylık 13 bin 500 dolardan başlayan ödemeler yapmak zorunda. Herhangi bir televizyon kanalının TÜRKSAT'tan sağlıklı ve orta kalitede bir yayın yapabilmesi için asgari şartlarda 3 megabit bant genişliğine ihtiyacı var. Eğer dijital ve HD yayın yapacaksa bu oran daha da yükseliyor.

Her 1 megabit bant kiralamanın bedeli 5 bin 500 dolar + KDV., 3 megabit bant kiralayan bir televizyon aylık 16 bin 500 dolar + KDV ödeme yapması gerekiyor. Bu da yetmiyor aylık 2 bin 500 dolar + KDV de Uplink bedeli ödüyor. Dolayısıyla 3 megabit bant genişliğinde yayın yapan yerel bir televizyon sadece TÜRKSAT'a aylık 19 bin dolar + KDV ödeme yapıyor.

Paranın dolar olması, yüksek tutarda olması bir yana kısa bir süre önce bu parayı sabit olarak 3.75 TL'den ödeyen televizyonlar bugün yükselen kur nedeniyle 5.25 TL'den ödüyor. Bu da Türk parası olarak 78.500 ila 110 bin 250 lira arasında bir ücrete tekabül ediyor.

Burada adaletsiz ve fırsat eşitliğine aykırı başka bir durum daha var. Tüm Türkiye'nin izlediği bir kanalla Anadolu'nun küçük bir ilinde yayın yapan televizyonun ödediği ücretler aynı.

SORUNLAR, TALEPLER, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yerel basın sıkıntılarının başında son dönemlerde yaşanan kâğıt krizi gelmektedir. Kur dalgalanmasıyla birlikte fiyatı adeta ikiye katlanan gazete kağıdının fahiş durumu ile basın sektöründeki zorluklar had safhaya ulaşmıştır. Dövizdeki dalgalanmaların sarstığı, özellikle Anadolu illerindeki çok sayıda gazete kuruluşu kapanmış, pek çoğu da kapanma aşamasına gelmiştir.

Gazetelerin içine düştüğü ekonomik bunalım istihdam sorununu da beraberinde getirmektedir. Yerel basının sorunları, talepleri ve çözüm önerileri ana başlıklar altında şöyle sıralanabilir:

DEMOKRASİNİN TEMİNATI BASINDIR

Ülkemizin içinden geçtiği zorlu sürecin nihai başarıya ulaşmasının yolunun, çağdaş demokrasinin eksiksiz biçimde uygulanmasından geçtiği açıktır. Demokrasinin teminatı da öncelikle bireysel özgürlüklerdir. Özellikle gazetecilerin özgürlüklerinden yoksun bırakılmaları doğru değildir. Ocak 2019 tarihi itibarıyla tutuklu gazeteci ve medya çalışanı sayısı 138 olarak kayıtlara geçti. Gazetecilerin görev yeri basın kurumlarıdır. Demokrasinin vicdanı da bunu zorunlu kılar. Bu konuda atılan adımlar devam etmeli ve destek verilmelidir.

MEDYA DİLİNE ÖZEN GÖSTERMELİDİR

Medyanın kullandığı dil, özellikle sağlıklı toplum düzeni açısından önem taşımaktadır. Şiddeti teşvik etmeyen, terörü ve her türlü savaşı asla özendirmeyen, insanları ayırıştırmayan, ötekileştirmeyen, dini, dili, ırkı ne olursa olsun evrensel insanı değerleri esas alan barış dili tercih edilmeli ve gazeteciler bu yönde teşvik edilmelidir.

Bu bağlamda basın özgürlüğünün önemi bir kez daha vurgulanmalı, düşünce ve ifade özgürlüğüyle birlikte çağdaş dünya standartlarına yükseltilmesi hedeflenmelidir.

BİK SEÇİMLERİNDE VEKÂLET KALDIRILMALIDIR

Kapatılarak İletişim Başkanlığı'na devredilen Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün inisiyatifi ile iki yılda bir yapılan Basın İlan Kurumu Anadolu Gazete Sahipleri Temsilciliği Seçimleri, Anadolu Basını açısından çok büyük öneme sahiptir. Bu seçimler taraflı ve manidar yaklaşımlarla gölgelenmektedir.

Kapatılan BYEGM'nin bu seçimlerde kullandığı vekâlet yöntemli seçim sistemi tamamen kaldırılmalı, gazete sahiplerinin bizzat kendilerinin oy kullanması sağlanmalıdır. İletişim Başkanlığı tarafından seçilmesi beklenen ve BİK Genel Kurulu'nda Anadolu'daki gazete sahiplerini temsil etmek için görev yapan üç adayın belirlendiği bu seçimler demokratik ve adil bir yarış temeline oturmalı ve asla siyaset karıştırılmamalıdır. Ayrıca Anadolu Medyası BİK Genel Kurulu'nda daha fazla sayıda temsil edilmelidir.

YEREL MEDYA DESTEKLENMELİDİR

Günümüzde çok zor şartlarda ve ağır ekonomik baskı altında ayakta kalmaya çalışan yerel radyo, televizyon, yazılı ve internet basının desteklenmesi acil önlemler alınmalıdır. Yerel gazetelerin dağıtım sorunları giderilmeli, gazete bayilerinde yerel gazete stantları kurulmalı, belediyelerin yaptırım uygulamaları için yasal düzenleme yapılmalıdır.

Yerel yazılı medyanın özel şirket reklamlarından yararlanması için gerekli yapı oluşturulmalıdır. Yerel ve radyo yayınları için Digtürk ve D Smart benzeri dijital yayın platformu kurulmalıdır. Böylece reklam verenler tarafından önemli bir mecra ortaya çıkacak ve alınan reklamlar eşit olarak dağıtılacaktır.

RTÜK SİYASİ DENETİM ARACINA DÖNÜŞMÜŞTÜR

Radyo ve televizyonlarda öz denetimi sağlamak amacıyla kurulan RTÜK'ün denetimleri boyut değiştirmiş ve siyasi denetime dönüşmüş-

tür. RTÜK, muhalif yayıncıları, muhalefet etmeye cesaret gösterenleri ağır para cezalarıyla etkisiz hale getirmeye başlamıştır. RTÜK, diğer yandan da belirli medya gruplarını koruyan ve kollayan bir işlev görmektedir.

RTÜK, yabancı devlet adamlarına hakaret edildiği iddiasıyla televizyon kuruluşlarına yaptırım uygularken, başta Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ve demokrasimizin vazgeçilmez unsurlarından muhalefet partilerine, liderlerine ve milletvekillerine yönelik saygısızlıkları, hakaretleri, iftiralara gözmezdendir.

İnternet üzerinden yapılan yayınların denetlenme yetkisinin RTÜK'e verilmesi çifte sansür sonucunu doğurmaktadır. Öz denetim ihtiyacı ortadadır. Buna öncülük etmesi gereken RTÜK, öz denetimin "öz"ünü bırakıp "denetim"i öne çıkaran bunu da siyasal iktidarın gücü doğrultusunda yapan bir aygıt dönüştürülmüştür.

RTÜK'ün amaçlarından biri de "ifade ve haber alma özgürlüğünün" sağlanmasıdır. Ancak bu amacını gerçekleştirecek adımlar atmak yerine tek tip yayıncılığın seyircisi konumuna gelmiştir. Başta siyasi partiler olmak üzere toplumsal gruplara söz hakkı tanımayan RTÜK, tek sesli yayıncılığa prim vermektedir.

Anadolu'da yayın yapan televizyon ve radyoların RTÜK tarafından desteklenmesi gerekli ve zorunludur. RTÜK'ün gelir fazlası bütçeye aktarılmak yerine Anadolu'daki radyo ve televizyonların desteklenmesinde kullanılmalıdır.

Televizyon lisans ücretleri ve yıllık frekans kullanım bedelleri Anadolu basını için acilen düşürülmelidir. TÜRKSAT'ın uydu kiralari yerel ve bölgesel yayınlar için makul ölçülere çekilmelidir.

SENDİKAL ÖRGÜTLÜLÜĞÜN ÖNÜ AÇILMALIDIR

Türkiye'de medya sektörü sendikal örgütlenmenin en düşük ve medya sektörü işsizliğin de yüzde 30'la en yüksek olduğu iş koludur. Sendikal örgütlenmenin düşük olmasının 1990'lardan itibaren patronaj yapısı ve sendikalara yönelik özel yürütülen politikalaradır.

İktidar partisi de kendi kurduğu sendika ile örgütlülüğün dağıtılmasına, gazeteciler arasındaki dayanışmanın yok edilmesine yönelik politika uygulamaktadır. Egemen siyaset 2003 yılından itibaren medya sahipliği yapısına müdahale ederek bugün sektörün yüzde 95'ini kontrol altına almış bulunmaktadır. Bu durum halkın haber alma hakkını gasp ettiği gibi sendikal örgütlenmeyi de baltalamaktadır.

Aynı şekilde, Basın İlan Kurumu kısılacı ile ekonomik baskı altına alınan yerel medya çalışanlarının sendikal örgütlenme içine katılması engellenmektedir. Bunun yanı sıra Basın iş kanununda var olan hakların uygulanmaması, iktidar ve muhalefet yöneticilerinin sürekli gazetecileri hedef alan açıklamalar yapması gazetecilik mesleğinin itibar kaybetmesine neden olmaktadır.

Medya sektöründe sendikal örgütlenmenin düşüklüğü basın özgürlüğünü yok ederken, gazeteciler arasındaki dayanışmayı da olumsuz etkilemektedir. Cezaevlerinde tutsak tutulan gazetecilerin varlığı, sürgüne maruz bırakılan gazetecilerin olması sektörde sansürün yanı sıra otosansüre neden olup bir korku düzeni yaratmaktadır.

Kamu hizmeti yayıncılığı yapmakla mükellef olan TRT'nin gerek yayın, gerekse idari politikasının egemen siyasetin kısılcısından kurtarılması için hep birlikte mücadele yürütmek gerekmektedir. Basın özgürlüğü, halkın haber alma hakkı, çalışma koşulları ve özlük hakların iyileştirilmesi için sendikalarda örgütlülüğün mutlaka yükseltilmesi gerekmektedir.

TELİF HAKKI SORUNU GİDERİLMELİDİR

Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının en büyük problemlerinden biri olan; müzik meslek birliklerine ödemekle yükümlü oldukları telif hakkı sorununun giderilmesi için; kullanıma göre fiyatlandırma yapılmalıdır. Bunun için müzik meslek birliklerinin tek çatı altında toplanarak, hak takibinin bu çatı altında yapılması gerekmektedir.

Yerel ve bölgesel radyo ve televizyonların ödedikleri telif bedeli RTÜK'ün aldığı aylık yüzde 1.5 bedelini geçmemeli veya RTÜK yıllık frekans bedelini geçmeyecek şekilde düzenlenmelidir. Basın İlan Kurumundan yerel gazetelere sağlanan resmi ilan hakkı televizyon ve radyolara da tanınmalı, radyo ve televizyonlarda kamu spotu yayınları da ücretli hale getirilmelidir.

Televizyon ve radyolar üzerinde oluşturulan baskılara önlem olarak RTÜK Kanunu'nda değişiklik şarttır. Yaklaşık 25 senedir yayın hayatını çok zor şartlarda sürdürmeye çalışan yerel ve bölgesel yayıncı kuruluşların müktesep hakkı haline gelen yayın lisanslarının mevcut yayıncılara tahsis edilmesi gerekmektedir. Karasal yayın yapan televizyonların uyduda da yayın yapmasına olanak sağlanmalı; yerel radyo ve televizyonlar, yerel kültür ve değerleri yaşatılabilmek için Avrupa'daki gibi devlet tarafından desteklenmelidir.

İNTERNET GAZETECİLERİ HUKUKEN TANINMALIDIR

İnternet gazetesi çalışanları, meslektaşlarıyla aynı sorumluklara sahip olmalarına rağmen, başta SARI BASIN KARTI olmak üzere mesleki haklardan basın iş kanunu içine alınmadığı için faydalandırılmamaktadır.

Bu nedenle acilen Basın İş Kanunu'nda düzenlemeye gidilmeli, internet gazeteciliği de kanuna dahil edilmelidir.

İnternet gazeteleri ve sosyal medya, ihbarweb.org.tr üzerinden gerçekleştirilen şikayet süreci üzerinden aleni bir sansüre maruz kalmakla, yapılan bir ihbar karışlığında internet gazeteleri, yargı kararı gerekmesizin 4 saat gibi kısa bir sürede erişime engellenmekte hatta kapatılabilmektedir. Toplumun internet medyasına erişimini engellemeye yönelik bu uygulamadan vazgeçilmelidir.

Ayrıca farklı parametrelerle gelirlerinin azaltılmasının önüne geçilmeyi amaçlayan koruyucu yasal düzenlemelerle internet gazeteciliğinin rekabet gücü artırılmalıdır.

BASIN MESLEK ODASI KURULMALIDIR

Medyada kendine özgü bir yasası olan tek ve güçlü bir meslek odası yapılandırmasının gerçekleştirilememiş olması, gazetecilerin gücünü kırmakta, ortaya dağınık ve örgütsüz bir mücadele tarzı çıkmaktadır.

Bu nedenle evrensel gazetecilik ilkelerine uygun bir meslek yasası ve yaptırım gücü de olan bir meslek odası yapılanması her açıdan zorunlu olmuştur. Bu konunun ayrıntılı biçimde tartışılabileceği geniş çaplı bir basın meslek

odası çalışmayı düzenlenmeli, herhangi bir ayırım gözetmeksizin ülkemizdeki tüm basın meslek kuruluşları temsilcilerinin katılımını sağlanmaktadır.

GAZETELERİN BİRLEŞTİRİLMESİ

Basın İlan Kurumu (BİK) tarafından yürütülen Anadolu'daki yerel gazetelerin birleştirilmesi politikası, asla zorlama, baskı veya dayatmayla olmamalıdır. Basın İlan Kurumu'nun bu doğrultudaki çalışmaları gözden geçirilmeli, yerel gazetelerin birleştirilmelerinin, demokrasilerdeki 'basında çok seslilik' ilkesine ters düşecek sonuçlar doğurmasına izin verilmemelidir.

Ayrıca Basın İlan Kurumu şubelerinin kurulduğu illerde eksikliklerin giderilmesi için uyum süresi verilmesi, ancak denetimlerde bu tarihlerden geriye dönük mahsuplar yapılması basın kuruluşlarını güç duruma sokmaktadır, bu yanlış uygulama mutlaka düzeltilmelidir.

KÂĞITTA DIŞA BAĞIMLILIK KALKMALI

Resmi ilan yayınlama hakkı bulunan 1.150, bulunmayanlarla birlikte 3000'e yaklaşan gazetenin yayın hayatlarını kesintiye uğratmadan sürdürebilmesi için yerli kâğıt üretimi için seferberlik başlatılmalı.

Gazetecilik ve yayıncılık bir kamu hizmeti olarak görülmeli, kültür yaşamının zenginleştirilmesi amacıyla desteklenmelidir. Gazete kâğıdında yerli üretim için seferberlik yapılmalı, yerli üreticiler desteklenmeli ve gazete işletmeleri, ithalata bağımlı olmaktan kurtarılmalıdır.

SEKA gibi devletin kendi kurumu yeniden devreye sokulmalı ya da gazete ve kitap için kâğıt üretimi öncelikli stratejik sektörler arasına alınarak bu yönde üretim yapan firmalar teşvik edilmeli ve bu firmaların üretimleri için yatırım ve hammadde kolaylıkları, süper teşvikler sağlanmalıdır. Öte yandan basın kuruluşlarının da ortak olabileceği devlet öncülüğünde kurulabilecek geniş katılımlı bir konsorsiyumun, kâğıttaki döviz hegemonyasını bitirmesi mutlaka temin edilmelidir. Görevlendirilecek bir

kamu kuruluğu (BİK olabilir) gazete kâğıdı ithalatını yaparak zararına gazete işletmelerine kâğıt satmalı ve doğan kamu zararı bütçeden karşılanmalıdır.

GAZETE KAĞIDINDA KDV KALDIRILMALI

Gazete kâğıdının ithalinde KDV oranı yüzde 8'dir. Gazete kağıdındaki yüzde 8 KDV oranı kaldırılmalıdır. Gazete kâğıdının döviz kurlarının yükselmesi nedeniyle, esas alınacak bir tarihten itibaren örneğin 1 Ocak 2018'den başlayan dönemde doğan kur zararlarının sübvansede edilmesi sağlanmalıdır.

Bu da ancak Döviz Denkleştirme Fonu kurularak sağlanabilir. Gazete kâğıdını iç piyasaya veren mümessiller ve tüccarların sıkı denetlenerek fırsatçılık yapmalarının önüne geçilmelidir.

YAPILANDIRMA UZATILMALI

Gazete işletmelerinin vergi ve SGK yapılandırmaları dahil tüm borçları 31 Aralık 2020 tarihine kadar ertelenmelidir. Buna paralel olarak Basın İlan Kurumu'nun zorunlu kıldığı, "Borcu yoktur yazısı" uygulaması da en az 31 Aralık 2020 tarihine kadar uzatılmalıdır.

SGK PRİMLERİ İNDİRİLMELİ

Basın kuruluşlarının SGK primlerinde en az yüzde 50 indirimde gidilmeli, en önemli girdi olan kâğıt, kalıp ve mürekkep fiyatlarında KDV oranı mutlaka olabilecek en alt limite çekilmelidir.

RESMİ İLAN TARİFESİ YENİLENMELİ

Döviz kurlarından ve üretim kısıtlanmasından kaynaklanan fiyat artışlarının yarattığı zararı telafi etmek üzere Basın İlan Kurumu, ilan tarifelerine zam yapmalıdır. Resmi İlan Fiyat Tarifesi'ne 2017 yılında zam yapılmamıştır. 2016 fiyatlarına göre yüzde 15'lik zam, 1 Haziran 2018'de yürürlüğe girebilmiştir.

Yürürlük tarihi itibariyle 1 Dolar'ın 4,60 TL olduğu ancak Dolar ve Euro'nun an itibariyle TL paritelerinden hareketle anılan tarife yeniden düzenlenmelidir. Dolayısıyla BİK resmi ilan tarifelerinde yeniden bir düzenleme ve artışa gidilmelidir.

Basın İlan Kurumu'nun halen uygulanmakta olan yüzde 15 oranındaki komisyon oranı en fazla yüzde 8 bandına çekilmelidir.

ANADOLU BASININA KREDİ SAĞLANMALI

Basın İlan Kurumu tarafından İstanbul, Ankara ve İzmir'deki gazete işletmelerine sağlanan kredi olanağının, Anadolu basınına da uygulanması sağlanmalıdır. Gazete çalışanlarına faizsiz kredi veren Basın İlan Kurumu, gazetelere de faizsiz kredi uygulamasını başlatmalıdır.

KAMU BANKALARI GAZETELERE KREDİ VERMELİ

Kamu bankalarının gazete işletmelerine çok düşük faizle kredi vermesi kolaylaştırılmalıdır. Patronsuz gazeteler, kredi almada zorluk yaşamaktadır. Bu zorlukların yaşanmaması için kredi verilmesi teşvik edilmelidir. Kamu reklam ve ilanlarında tüm medyayı ayırmadan eşit ve adil dağıtım uygulanmalıdır. Futbol kulüplerine maddi destek sağlayan kamu bankaları özellikle yerel basına destek vermelidir.

AA ABONELİKLERİNDE FİYAT İNDİRİMİ YAPILMALI

Kamu kuruluşu olan Anadolu Ajansı aboneliklerinde fiyat indirimi yapılmalıdır. Bu indirim özellikle yerel basının desteklenmesi açısından çok önemlidir.

MECLİS KARARLARI RESMİ İLANA DAHİL EDİLMELİ

Yerel yönetimlerin meclis toplantı gündemi ve tutanakları ile alınan kararlar, yerel gazetelerde Basın İlan Kurumu aracılığıyla resmi ilan tarifesi üzerinden yayınlanmalıdır.

ALIM SATIM İHALELERİ BİK KAPSAMINDA OLMALI

Köylere Hizmet Götürme Birlikleri'nin alım satım ihaleleri de BİK tarifi kapsamına alınmalıdır. Bu birlikler için düzenlenen yönetmelikteki, 'İhale kanununa dahil değildirler' maddesi derhal iptal edilmelidir.

GAZETELER ABONELİKLERLE DESTEKLENMELİ

Gazeteleri desteklemek amacıyla tüm resmi kurumların, kuruluşların ve üniversitelerin, yerel gazetelere abone olmalarını ve toplu alım yapabilmelerini sağlayacak düzenleme getirilmelidir. Yerel yönetimlerin kitap bütçeleri artırılmalı, gazete ve kitap satışlarına destek olunmalıdır.

İCRA İLANLARINA ZORUNLULUK GELMELİ

İcra İflas yasasında değişiklik yapılmalı ve "İcra ilanlarının yerel gazetelerde yayınlanması zorunludur" hükmünün getirilmelidir.

YEREL BASINA KOSGEB KOLAYLIĞI SAĞLANMALI

Yerel gazetelerin KOSGEB kredilerinden pratik olarak yararlanmaları sağlanmalı; bunun bir bölümü hibe, kalanı düşük faizli ve uzun vadeli taksitlendirmeler şeklinde olmalıdır.

YIPRANMA PAYI HAKKI GERİ VERİLMELİ

Yıpranma payındaki kazanılmış hak geri verilmeli, geçtiğimiz yıllarda 3 yıla indirilen yıpranma hakkı yeniden 5 yıla çıkarılmalıdır. Aynı şekilde yalnızca sarı basın kartına sahip olanlar için geçerli olan uygulamadan bütün basın çalışanları yararlandırılmalıdır.

Dip Not: **Raporda yer alan bazı tanım ve kavramlar* İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları tarafından yayımlanan "Türkiye'de Yerel Basın - 2007" isimli kitaptan alıntılanmıştır.

